Szlak Słowiański Doliną Wisłoki

© COPYRIGHT EDUCARE ET SERVIRE

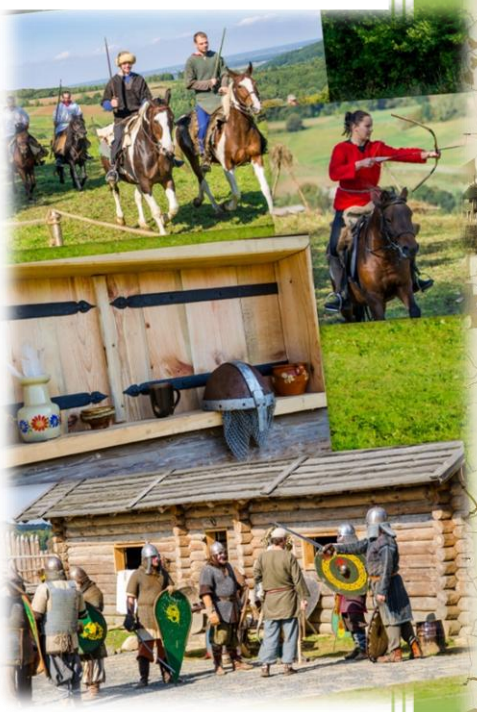

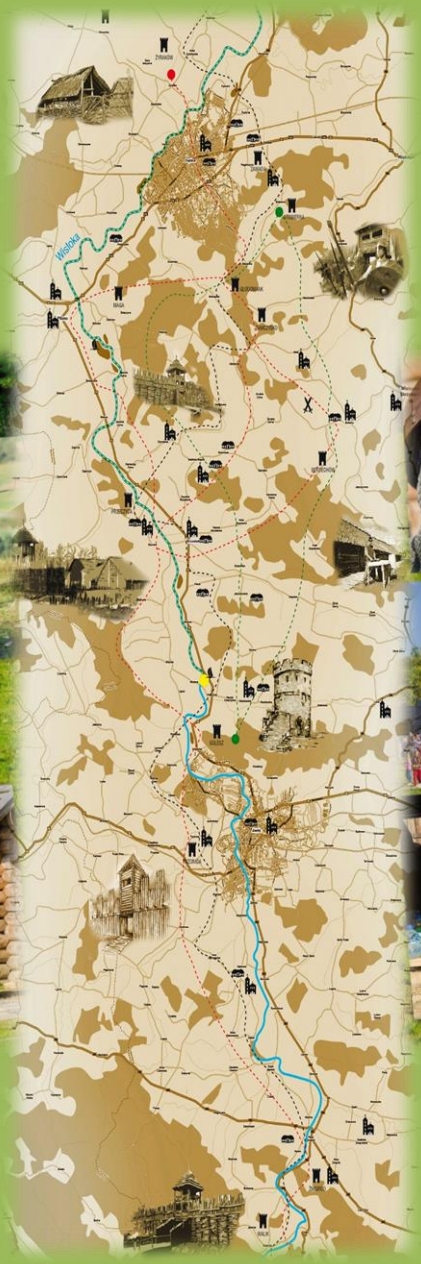

Koncepcja sieciowego produktu turystycznego

Opracowanie zbiorowe Zarządu Fundacji
Educare et Servire

Dębica, listopad 2012

EDUCARE et SERVIRE
Fundacja Antoniego Kamińskiego

SPIS TREŚCI

WSTĘP 3
1. ZDEFINIOWANE POTRZEBY REGIONU 5
2. DOTYCHCZASOWE DZIAŁANIA FUNDACJI EDUCARE ET SERVIRE NA RZECZ ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU PODKARPACIA PRZEZ TURYSTYKĘ JAKO DROGA DO POWSTANIA SZLAKU SŁOWIAŃSKIEGO DOLINĄ WISŁOKI 9
3. KONCEPCJA SZLAKU SŁOWIAŃSKIEGO DOLINĄ WISŁOKI W KONTEKŚCIE ZDEFINIOWANYCH POTRZEB REGIONU 15
3.1. OGÓLNY ZARYS KONCEPCJI 15
3.2. SZLAK SŁOWIAŃSKI 16
3.2.1.Zasięg geograficzny produktu 16
3.2.2. Punkty związane z historią 18
3.2.3. Przebieg Szlaku Słowiańskiego 21
3.3 AKADEMIA TURYSTYKI SSDW 26
3.3.1. Moduł 1 – Kadry obsługi ruchu turystycznego SSDW 26
3.3.2. Moduł 2 - Kadry zarządzania ruchem turystycznym SSDW 27
3.3.3. Propozycje działań dodatkowych: 27
3.4. AGROTURYSTYKA RETRO 28
3.5. BIURO SSDW I INTERAKTYWNY SYSTEM INFORMACJI TURYSTYCZNEJ (ISIT) 29
3.6. DZIAŁANIA WSPIERAJĄCE 30
3.7. MARKA 31
3.8. GRUPA DOCELOWA 31
3.9. WYKONAWCY DZIAŁAŃ W PROJEKCIE – ZASIĘG PRZESTRZENNY I STRUKTURALNY 32
4. Powiązanie koncepcji ze strategiami Podkarpacia 34
5. ANALIZA SWOT 41
5.1. ANALIZA MOCNYCH I SŁABYCH STRON PROJEKTU 41
5.2. ANALIZA SZANS I ZAGROŻEŃ 42
6. KOSZTORYS 43
7. AGENDA 44

© COPYRIGHT EDUCARE ET SERVIRE: ANTONI KAMIŃSKI, PIOTR KAMIŃSKI, PAWEŁ KUDROŃ - DĘBICA, 2012

WSTĘP

Szlak Słowiański Doliną Wisłoki to, w zamierzeniu Fundacji Educare et Servire, produkt markowy Podkarpacia o ponadregionalnym zasięgu, obejmujący teren dorzecza rzeki Wisłoki, który integruje obszar 4 powiatów zachodniej części Województwa Podkarpackiego oraz 3 powiatów wschodniej Małopolski. Szlak Słowiański Doliną Wisłoki posiada bogatą i zróżnicowaną ofertę turystyki kulturowej, zdrowotnej i ekologicznej, połączonej trasami turystyki rowerowej, konnej, pieszej, wodnej i samochodowej o łącznej długości kilkuset kilometrów, pozwalającej docelowo turystom i Gościom, odwiedzającym Podkarpacie na pobyty krótkie, weekendowe, tygodniowe, pakietowane „ na każdą kieszeń" i dostosowane do oczekiwań różnych Klientów.

Przedkładając Zarządowi Województwa Podkarpackiego Koncepcję Szlaku Słowiańskiego Dolina Wisłoki , pragniemy poprzez ten unikalny produkt turystyczny zaproponować komplementarną ofertę dla Podkarpacia, jako rezultat długoletniej pracy, doświadczenia i wiedzy zarządu Fundacji Educare et Servire w celu wzmocnienia pozycji konkurencyjnej Województwa Podkarpackiego na turystycznej mapie Polski oraz wykorzystania walorów antropogenicznych i naturalnych Podkarpacia oraz dostępności komunikacyjnej naszego regionu. Dostrzegamy wielkie możliwości naszego regionu spotęgowane cywilizacyjnymi zmianami ostatnich lat w zakresie infrastruktury, sprawiające, że znacząca część województwa podkarpackiego może stanowić tereny recepcyjne dla lotnisk w Jasionce i Balicach dla coraz liczniej odwiedzających nas Gości z kraju i zagranicy.

Pragniemy, aby ten unikalny produkt turystyczny oparty o słowiańskie korzenie naszej historii był rozpoznawalną marką, kojarzącą się dobrze z „słowiańską duszą" wyrażoną w obyczajach, smakach, dźwiękach i zapachach kwiatów i łąk i lasów, pełnych zwierząt, ptaków i jagód oraz gościnnością pracowitych i ambitnych ludzi, mieszkańców Podkarpacia, znających dobrze swoją historię, kulturę i obyczaje i umiejących podzielić się tą wiedzą z innymi oraz profesjonalnie obsłużyć Gości z bliska i daleka. Jesteśmy przekonani, że „masa krytyczna" bogatej i różnorodnej oferty Szlaku Słowiańskiego Doliną Wisłoki potrafi przyciągnąć rzesze turystów, którzy będą mogli korzystać z naszej propozycji, uwzględniającej trendy współczesnej turystyki zorientowanej w dużym stopniu na aktywny sposób spędzania czasu wolnego, poznawanie nowych kultur i szacunek dla gospodarzy.

Taka propozycja wychodzi również naprzeciw tezie postawionej przez Panią Annę Kowalską, Prezes Zarządu PROT, która w swoim zaproszeniu na konferencję pt „Turystyka w Województwie Podkarpackim – dziś i jutro", stawia pytanie, *„jak sprawić, aby w przyszłości nie tylko wzrastała liczba turystów odwiedzających Podkarpacie, ale także, aby zapewnić wzrost dochodów z działalności turystycznej w regionie ? ".* Szlak Słowiański Doliny Wisłoki spełnia te oczekiwania właśnie dzięki zaprojektowaniu wielo kilometrowych tras, które połączą w jedną całość wszystkie historyczne miejsca związane z życiem Słowian w Dolinie rzeki Wisłoki. Nasza oferta zachęca i umożliwia turystom na pozostanie na Podkarpaciu na dłużej niż jeden dzień i stwarza szansę na zdynamizowanie turystyki przyjazdowej, jako ważnego źródła przychodów zarówno dla jego mieszkańców, jak również samorządów.

Wiemy, że dla zapewnienia zwiększonych przychodów niezbędna jest także profesjonalna obsługa Gości, która sprawi, że Klient, który nas odwiedzi, będzie przekonany, ze warto tutaj wracać i przekaże innym dobrą opinię o Podkarpaciu, jako miejscu gościnnym. W naszej koncepcji ten aspekt zapewni Akademia Turystyki , która będzie kontynuacją Europejskiej Szkoły Nowych Technologii i Turystyki, kształcącej od 18 lat kadry zawodowe, w tym od 2004 roku zwłaszcza dla turystyki. Jakość wypracowanego systemu kształcenia zawodowego od 8 lat realizowana we współpracy z Partnerami zagranicznymi na Majorce (Cyprze, Rodos) potwierdzają liczne opinie i wpisy w Internecie Klientów z całej Europy, korzystających z usług naszych absolwentów pracujących w liczbie około 100 kelnerów, pokojówek i pomocników kucharzy, każdego roku od 2004 roku w hotelach na Cyprze i Rodos, a od 2005 roku nieprzerwanie na Majorce.

Koncepcja Szlaku Słowiańskiego Doliną Wisłoki, jako praca zbiorowa, została opracowana przez zarząd Fundacji Educare et Servire pod kierownictwem mgr inż. Antoniego Kamińskiego, przez mgr Piotra Kamińskiego, pomysłodawcę grodu słowiańskiego w Stobiernej i jego obecnego zarządcę i mgr Pawła Kudronia, jako redaktora niniejszego opracowania, który od 2004 roku zarządza ***Programem Mallorca***, zapewniającym kadry turystyczne dla obsługi Gości z różnych krajów Europy. Zarówno koncepcja szlaku Słowiańskiego, jak i jego realizacja została poprzedzona wieloletnimi studiami zarządu

fundacji Educare et Servire (badania, konferencje, seminaria, analizy, wyjazdy studyjne) i wsparta licznymi opiniami ekspertów Fundacji z Polski i zagranicy.

Po raz pierwszy nazwa Szlak Słowiański Dolina Wisłoki, jako turystyczny produkt sieciowy została zaproponowana w 2008 roku, kiedy na zlecenie Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości ze środków UE Fundacja Educare et Servire realizowała program o wymownym tytule „Turystyka – wspólna sprawa". A. Kamiński był ekspertem tego ogólnopolskiego projektu i liderem zespołu. reprezentującego powiaty dębicki i ropczycko sędziszowski. Zespół ten zaprezentował wówczas produkt sieciowy pt. „U progu Karpat", w którym Szlak Słowiański Doliną Wisłoki po raz pierwszy został zaproponowany, jako rdzeń produktu turystycznego o charakterze sieciowym, obejmującym swoją ofertą tereny dorzecza rzeki Wisłoki

Idea „Turystyki, jako wspólnej sprawy" realizowana jest, jako misja i zadanie statutowe Fundacji Educare et Servire - zrównoważony rozwój Doliny Wisłoki - między innymi poprzez :

- Współpracę z samorządem Gminy Dębica. Za główny efekt wieloletniej współpracy postrzegamy budowę przez Gminę Dębica repliki Grodu Słowiańskiego w Stobiernej, którym fundacja zarządza na podstawie umowy dzierżawy. Miejsce to jako nowy produkt turystyczny zyskało aprobatę i wsparcie finansowe zarządu Województwa Podkarpackiego. 29 września 2012 Gród Słowiański w Stobiernej był miejscem wojewódzkich obchodów Światowego Dnia Turystyki.
- Współpracę z samorządem miasta Dębica, która pozwala na wzmocnienie działań fundacji w zakresie kształcenia zawodowego dla potrzeb turystyki, i zaowocowała umową na dzierżawę pomieszczeń części nowej szkoły podstawowej w Dębicy z możliwością wykorzystania nowoczesnej kuchni i stołówki jak miejsca nauki zawodów.
- Współpracę z samorządem Gminy Wielopole Skrzyńskie; 28 maja 2008, w ramach programu „Turystyka wspólna sprawa" w malowniczo położonej wsi Brzeziny k/Wielopola Skrzyńskiego, miała miejsce inscenizacja historyczna, w której ponad 100 wojów (przybyłych z różnych miejsc Polski) prezentująca atak Morawian na Wiślan, na którą przybyło ponad 2000 osób, zainteresowanych historią Słowian. Inscenizacja ta stała się wydarzeniem cyklicznym.
- Współpracę z innymi organizacjami i przedsiębiorcami, która zaowocowała powołaniem Stowarzyszenia - Klaster Turystyczny Doliny Wisłoki, Początkiem 2012 Stowarzyszenie KTDW zostało zarejestrowane, jako Lokalna Organizacja Turystyczna.
- Współpracę międzynarodową Fundacji, głównie związanej z transferem wiedzy i doświadczenia dla nauczycieli, słuchaczy i absolwentów Szkoły oraz osób bezrobotnych z naszego regionu, podejmujących naukę i pracę w hotelach na Cyprze, Rodos i Majorce w zawodach kelner, kucharz, pokojówka i recepcjonista.
- Współpracę z PROT- em, jako członek tej regionalnej organizacji turystycznej od początku jej powstania (Dębica Travel), w której Fundacja Educare et Servire przedstawia kolejne propozycje rozwoju turystyki na Podkarpaciu - Np. fiszka do POT (2008) projektu pt „Wrota Europy", jako prototyp koncepcji Szlaku Słowiańskiego.

Jesteśmy przekonani, że Szlak Słowiański Doliną Wisłoki to propozycja o charakterze strategicznym (ponad regionalnym i docelowo międzynarodowym), istotnym dla zrównoważonego rozwoju Podkarpacia na lata 2014- 2020, której celem jest wzmocnienie pozycji konkurencyjnej Podkarpacia na turystycznej mapie Polski i która docelowo pozwoli na utworzenie ok. 1000 miejsc pracy dla mieszkańców (zwłaszcza na terenach wiejskich) tej części województwa podkarpackiego.

Głęboko wierzymy, że działania Fundacji Educare et Servire wsparte decyzjami Zarządu Województwa Podkarpackiego pozwolą spełnić nasze marzenia, potwierdzone słowami Pani Marszałek Anny Kowalskiej, Prezes Zarządu PROT, podczas wojewódzkich obchodów Światowego Dnia Turystyki w Grodzie w Stobiernej, 29 września 2012 :

„Jestem przekonana, że Dolina Wisłoki z Karpacką Troją w Trzcinicy, repliką Grodu Słowiańskiego w Stobiernej oraz licznymi śladami grodów i osad w pobliżu rzeki Wisłoki może stać się unikatowym produktem turystycznym naszego regionu."

Dębica, 12 grudnia, 2012 r. *Antoni K. Kamiński*

Prezydent Educare et Servire

1. ZDEFINIOWANE POTRZEBY REGIONU

Warunki gospodarki rynkowej i wynikające z nich implikacje w zakresie dostosowania kierunków rozwoju regionalnego wskazują na konieczność stałego podnoszenia konkurencyjności oferowanych przez Podkarpacie produktów i usług turystycznych, zarówno w ujęciu ilościowym jak i jakościowym.

Aktualnie sektor turystyczny nie należy do podstawowych branż rozwoju gospodarczego województwa podkarpackiego, o czym świadczy stosunkowo niski – bo sięgający zaledwie około 2,5% ludności pracującej zawodowo – poziom zatrudnienia w sektorze. Jakkolwiek statystykę tę zaciemnia nieco fakt nie objęcia nią szeregu branż około turystycznych (jak gastronomia, transport, agroturystyka czy inne usługi), niemniej w porównaniu z potencjałem regionu jest to wartość zdecydowanie za niska, wskazująca na niewykorzystanie walorów i możliwości regionu.

Szczegółowa analiza materiałów statystycznych wskazuje bowiem, że województwo posiada znaczną przewagę konkurencyjną w zakresie turystyki nad sąsiednimi województwami świętokrzyskim i lubelskim, ustępując w tym zakresie w tej części polski jedynie województwu małopolskiemu. Województwo podkarpackie dysponuje naturalnymi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi, na dużych obszarach objętych najwyższymi formami ochrony przyrody oraz antropogenicznymi (zespoły urbanistyczne, zabytki), a także kulturowymi. Nie sposób też pominąć potencjału lecznictwa uzdrowiskowego wraz z niezbędnymi do tego zasobami wód mineralnych i geotermalnych. Skłania to do zakwalifikowania turystyki do grupy przyszłościowych dziedzin rozwoju regionu, będąc istotnym elementem stymulującym rozwój gospodarczy i społeczny województwa. Objąć on może nie tylko bazę noclegową województwa i biura obsługi ruchu turystycznego, ale – w szerszym spojrzeniu - transport, gastronomię, handel, instytucje kultury, usługi rozrywkowe, telekomunikację i wiele innych rodzajów działalności usługowej i drobnej wytwórczości.

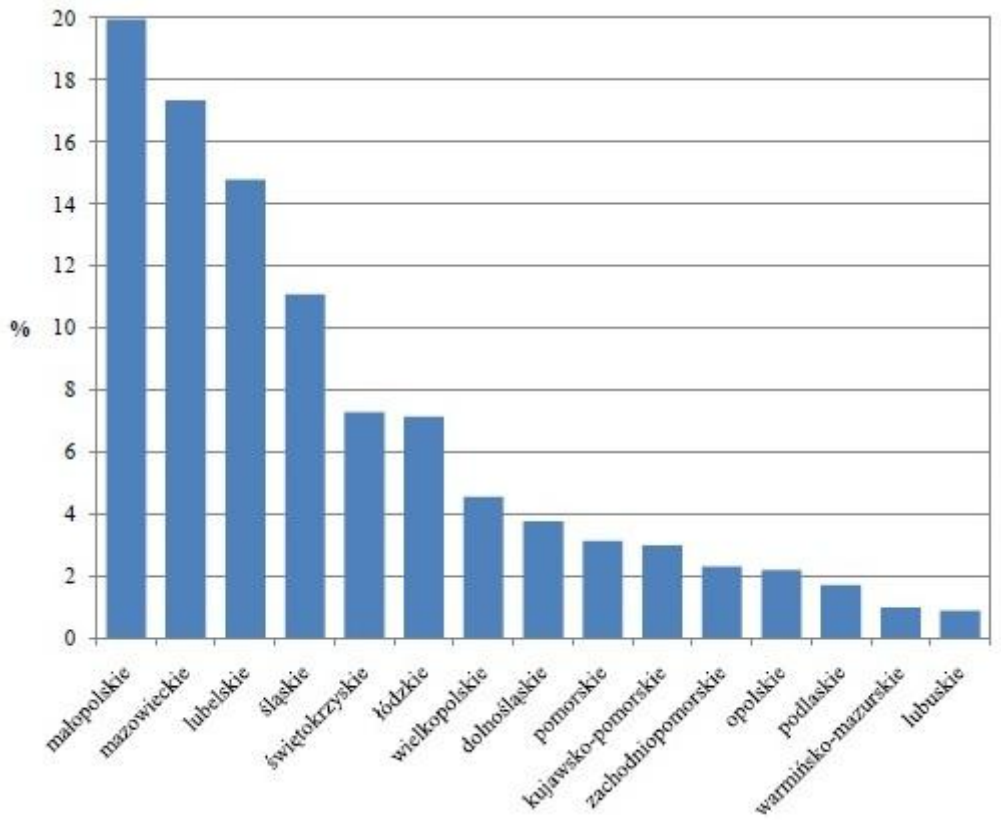

Wykres 1. Miejsce zamieszkania Polaków odwiedzających atrakcje turystyczne woj. podkarpackiego wg województw – wg raportu z „ Badania przyjazdowego ruchu turystycznego województwa podkarpackiego w okresie V – IX 2009 roku"

W kontekście moderowania rozwoju turystyki bardzo istotne znaczenie będzie mieć wyspecyfikowanie potencjalnych segmentów gości-turystów, gotowych do organizowania swojego wolnego czasu w oparciu o ofertę turystyczną regionu. Audyt przeprowadzony przez Wyższą Szkołę Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podkarpackiego, badający przyjazdowy ruch turystyczny w wybranych miejscach recepcji turystycznej województwa w okresie maj-wrzesień 2009 roku wykazują, że podstawowym rynkiem dla przyjazdów turystycznych do województwa jest rynek krajowy, zaś cechą wyraźnie obserwowaną jest zjawisko sezonowości przyjazdów, przy czym należy pamiętać, że wielu ekspertów zagranicznych wskazuje na turystyczny potencjał Polski, jako kraju z czterema porami roku i możliwość zbudowania oferty turystycznej całorocznej wykorzystującej specyfikę każdej z tych pór. Natomiast autorzy raportu wskazują, iż „Ponad 60% całego ruchu koncentruje się w miesiącach letnich, a szczególnie w okresie wakacyjnym. Do najczęściej przyjeżdżających zaliczono mieszkańców województw: mazowieckiego, małopolskiego i śląskiego, ponadto na długie pobyty – dolnośląskiego i łódzkiego, na krótkie zaś – opolskiego". W efekcie audytu stwierdzono także, że Podkarpackie posiada jeden z najwyższych w Polsce udziałów długich pobytów typowo turystycznych oraz pobytów w celach służbowych. Natomiast stosunkowo niski udział miały w badanym okresie krótkie pobyty u rodziny lub znajomych. Przy czym autor niniejszego opracowania pragnie zwrócić uwagę, że statystyki te były budowane w oparciu o wybrane punkty recepcji ruchu turystycznego, z których żaden nie był zlokalizowany na terenie Doliny Wisłoki, rozumianej jako obszar powiatów mieleckiego, dębickiego, ropczycko-sędziszowskiego i jasielskiego, co w znacznym stopniu utrudnia bezpośrednie przeniesienie statystyk na potrzeby niniejszego opracowania.

Niemniej traktując efekty audytu jako symptomatyczne dla całego regionu, należy wskazać, że niemal 96% osób odwiedzających region stanowili mieszkańcy innych terenów kraju, zaś pośród owych 4% cudzoziemców najliczniejszą grupę stanowili mieszkańcy Stanów Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii i Niemiec. Na szczególną uwagę zasługuje także fakt, że w grupie cudzoziemców odwiedzających Podkarpacie praktycznie nie występują przedstawiciele krajów bezpośrednio sąsiadujących z Podkarpaciem – Słowacji (7% ogółu cudzoziemców) i Ukrainy (0% ogółu cudzoziemców).

Niesłychanie ważnym elementem badania – zwłaszcza w kontekście niniejszego opracowania – jest fakt, że blisko 70% osób odwiedzających region jako główny cel pobytu wskazywało wypoczynek (42,2%), zwiedzanie zabytków (19,9%) i turystykę aktywną (9,3%). Poza jeszcze jednym celem – wizyta u krewnych i znajomych (9,7%), inne cele, jak sprawy służbowe, udział w konferencji, imprezie sportowej czy kulturalnej, cel zdrowotny, religijny czy tranzyt występowały śladowo. Oznacza to bowiem, że Podkarpacie postrzegane jest pozytywnie jako miejsce służące różnorodnym formom turystyki wypoczynkowej czy też kwalifikowanej.

W efekcie przywołanych badań udało się ustalić zarys profilu potencjalnego klienta-turysty odwiedzającego Podkarpacie:

- W przypadku osób przyjeżdżających z Polski mamy do czynienia z mieszkańcem dużego miasta, w wieku zbliżonym do 35 lat, z wykształceniem wyższym lub średnim, pracującym w sferze budżetowej lub prowadzącym działalność gospodarczą, z zadeklarowanym średnim lub dobrym statusem materialnym. Do podróży w podkarpackie namówiony przez znajomych lub krewnych – podróż organizuje samodzielnie, własnym samochodem, w towarzystwie członka rodziny lub innej osoby, przeznaczając na wyjazd 3-5 dni oraz 300-500 złotych na osobę. Celem wizyty jest wypoczynek połączony ze zwiedzaniem wybranych atrakcji turystycznych oraz spacerem szlakami turystyki pieszej. Częściej na miejsce noclegu wybiera pensjonat lub gospodarstwo agroturystyczne, rzadziej hotel. W podróży korzysta z usług gastronomicznych.
- Odwiedzający z zagranicy jest mieszkańcem Ameryki Północnej lub Wielkiej Brytanii, z dużym prawdopodobieństwem posiadania obywatelstwa polskiego, w wieku zbliżonym do 35 lat, co najmniej średnim wykształceniem, i dobrym statusem materialnym. Podróżuje najczęściej samochodem ze znajomymi lub krewnymi, którzy tę podróż zaproponowali i zorganizowali. Zwiedza głównie atrakcje turystyczne, zatrzymując się w hotelach i chętnie korzystając z obiektów gastronomicznych. Spędza tu 4-5 dni, wydając równowartość około 200 dolarów na osobę.

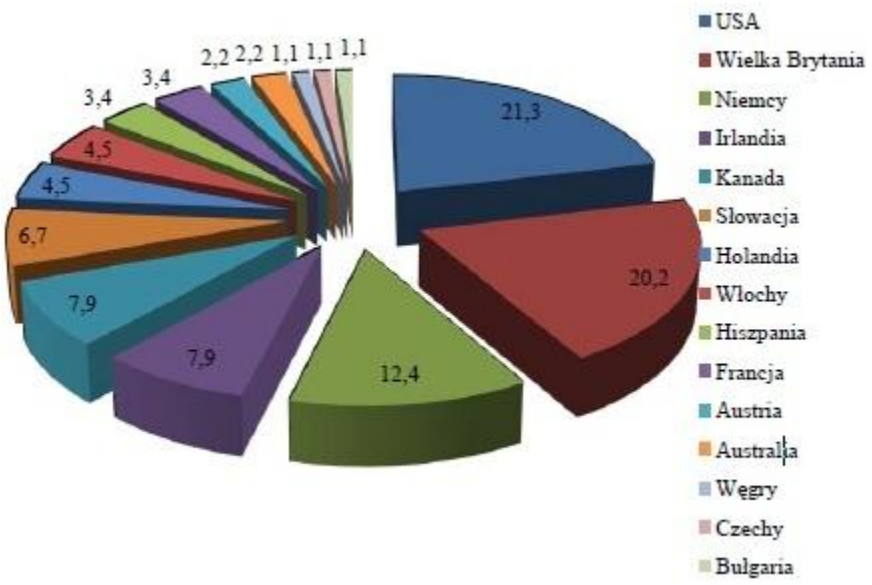

Wykres 2. Struktura przyjazdów turystów zagranicznych na Podkarpacie - wg raportu z „ Badania przyjazdowego ruchu turystycznego województwa podkarpackiego w okresie V – IX 2009 roku"

Wykres 3. Mapa obrazująca napływ turystów zagranicznych na Podkarpacie - wg raportu z „ Badania przyjazdowego ruchu turystycznego województwa podkarpackiego w okresie V – IX 2009 roku"

Analiza ta wskazuje, że pomimo mocnego potencjału turystycznego Podkarpacie nadal wymaga stałego podnoszenia konkurencyjności produktów turystycznych ze szczególnym uwzględnieniem atrakcji u celu podróży, infrastruktury turystycznej oraz dostępności produktów w rozumieniu zarówno komunikacji, jak również różnorodności w miejscu pobytu klienta.

Stąd konieczność przygotowania konkurencyjnych i unikatowych produktów turystycznych, które samodzielnie mogłyby stanowić markowe produkty Podkarpacia. Szczególnie pożądane są działania zmierzające do wypromowania produktów z zakresu turystyki kulturowej i aktywnej, obejmujących pogranicze województwa małopolskiego i podkarpackiego, co

pozwoliłoby na wprowadzenie Podkarpacia w obszar absorpcyjny turystyki związanej z Krakowem, będącym niekwestionowanym liderem turystyki przyjazdowej, zwłaszcza zagranicznej. Ponadto należy stworzyć warunki rozwoju produktów i usług turystycznych adresowanych do różnych segmentów rynku krajowego i zagranicznego, z wykorzystaniem aktualnych trendów rozwoju ruchu turystycznego jak np. turystyka edukacyjno-przyrodnicza, kulinarna, etniczna, czy coraz lepiej działająca turystyka polonijna, które stosunkowo łatwo można powiązać z bogatym wielokulturowym dziedzictwem regionu. W procesie tworzenia warunków do rozwoju regionu poprzez turystykę należy także uwzględniać najnowsze efekty standaryzacji produktów turystycznych w postaci turystyki kwalifikowanej – rowerowej, konnej, wodnej (kajakarstwo, wędkarstwo), leczniczo-rehabilitacyjnej, ekstremalnej (wspinaczka, parki linowe, krosy rowerowe czy motoryzacyjne), sportowej (golf).

© COPYRIGHT EDUCARE ET SERVIRE: ANTONI KAMIŃSKI, PIOTR KAMIŃSKI, PAWEŁ KUDROŃ - DĘBICA, 2012

2. DOTYCHCZASOWE DZIAŁANIA FUNDACJI EDUCARE ET SERVIRE NA RZECZ ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU PODKARPACIA PRZEZ TURYSTYKĘ JAKO DROGA DO POWSTANIA SZLAKU SŁOWIAŃSKIEGO DOLINĄ WISŁOKI

W coraz mocniej zglobalizowanym świecie ludzie coraz częściej poszukują unikatowych a przy tym autentycznych przeżyć i doznań, zwracając uwagę nie tylko na sam poziom oferty turystycznej, ale także na ich zakorzenienie w kulturze i bogactwie naturalnym regionu. Wychodząc naprzeciw tym oczekiwaniom i wykorzystując wspaniały, naturalny potencjał Podkarpacia opracowanie niniejsze przedstawia propozycję stworzenia, zagospodarowania i wypromowania sieciowego produktu turystycznego – Szlaku Słowiańskiego Doliną Wisłoki.

Idea stworzenia markowego produktu turystycznego, spajającego walory przyrodnicze, kulturowe i regionalne, stanowi jeden z celów statutowych działania Fundacji EDUCARE ET SERVIRE od momentu jej powołania w 2004 roku. Antoni Kamiński, fundator i Prezydent Fundacji, propagator oparcia zrównoważonego rozwoju regionalnego poprzez turystykę, od początku lat 90-tych w swojej działalności społecznej i gospodarczej konsekwentnie podejmuje kolejne działania mające na celu budowę szerokiego zaplecza do rozwoju regionu poprzez tworzenie zrównoważonych form turystyki przyjazdowej.

Fundacja Educare et Servire w konsekwentnej współpracy z samorządami, przedsiębiorcami i innymi organizacjami pozarządowymi realizuje nakierowane na ten cel działania poprzez liczne projekty współfinansowane przez fundusze Unii Europejskiej a także mechanizmy finansowe wspólnot europejskich. Efektem tych projektów były szkolenia, konferencje oraz seminaria poświęcone problematyce turystyki przyjazdowej, zwłaszcza na terenach wiejskich. W ramach tych programów Fundacja opracowała i przeprowadziła między innymi szkolenia i warsztaty z zakresu tzw. zawodów „zanikających" , których tradycje ciągle jeszcze są żywe w naszym regionie.
Główną domeną dzielności Fundacji Educare et Servire, zgodnie z jej nazwą jest edukacja, a zwłaszcza kształcenie kadr zawodowych dla potrzeb turystyki, którymi zajmuje się powołana przez Antoniego Kamińskiego w 1995 roku, a prowadzona przez Fundacje od 2005 roku, Europejska Szkoła Nowych Technologii i Turystyki. ESNTiT kształci kucharzy, kelnerów, techników hotelarstwa, techników turystyki wiejskiej oraz techników obsługi turystycznej. Educare et Servire nieprzerwanie od 2004 roku wzbogaca proces kształcenia i staży w zawodach kelner, kucharz i hotelarz w renomowanych hotelach na Majorce, a wcześniej na Rodos i Cyprze, gdzie młodzież z okolic powiatu dębickiego obywa specjalistyczne szkolenia a następnie staże zawodowe oraz podejmuje prace sezonowe w wyuczonych zawodach. **W efekcie tych działań blisko pół tysiąca osób w Dolinie Wisłoki posiada doświadczenia i kompetencje predestynujące je do podejmowania i profesjonalnej obsługi klientów z całego świata.**

Kolejnym elementem w działaniach Fundacji jest pomoc wykształconej kadrze w pozyskiwaniu zatrudnienia w wyuczonych zawodach w Polsce. W tym celu Fundacja angażuje się w mobilizację środowiska na rzecz współpracy mającej na celu wypromowanie regionu Doliny Wisłoki, jako obszaru atrakcyjnego turystycznie, który będzie odwiedzać coraz więcej gości z Polski i zagranicy. Dzięki temu powstanie skumulowana ilość nowych miejsc pracy m.in. dla absolwentów ESNTiT i beneficjentów programów realizowanych przez Fundację. **Skutecznymi narzędziami dla realizacji tych ambitnych planów jest tworzenie produktów, usług i atrakcji turystycznych opartych na unikalnej i wyjątkowej historii tego regionu związaną z potwierdzonymi licznymi śladami grodów Słowian, zlokalizowanych wzdłuż rzeki Wisłoki**.

Wyszkolona przez Fundacje i prowadzoną przez nią Europejską Szkołę Nowych Technologii i Turystyki kadra kucharzy, kelnerów, pokojówek i recepcjonistek stanowi bardzo istotny kapitał ludzki tej części województwa podkarpackiego, posiadający doświadczenie zawodowe oraz umiejętności językowe, gotowych od zaraz do profesjonalnej obsługi Klientów krajowych i zagranicznych na wysokim, europejskim poziomie. Dzięki systematycznym działaniom Fundacja na przestrzeni ostatnich 8 lat młodzi ludzie z powiatu dębickiego i okolic mogli poznać oczekiwania Gości zagranicznych z różnych krajów Europy, nabywając niezbędne doświadczenie poprzez staże i pierwsza pracę, często przez 3, 4 do nawet 8 sezonów w renomowanych hotelach na Majorce, Cyprze i Rodos. Fundacja Educare et Servire, realizując swoje cele statutowe

intensywnie pracuje nad stworzeniem warunków wykorzystania tego kapitału ludzkiego dla rozwoju **zrównoważonej** turystyki przyjazdowej w województwie podkarpackim a w szczególności W jego zachodniej części, obejmującej powiaty, jasielski, dębicki, ropczycko-Sędziszowski i mielecki, która nazywamy Doliną Wisłoki

W ramach realizacji tych zamierzeń Fundację Educare et Servire zrealizowała szereg kolejnych projektów, mających na celu przygotowanie regionu do planowanej absorpcji turystyki przyjazdowej:

- 2004 - „Program Intensyfikacji Rozwoju Regionalnego Doliny Wisłoki" – dofinansowany w ramach programu PHARE 2000, w ramach którego udało się przeprowadzić cykl szkoleń i konferencji związanych z rozwojem turystyki przyjazdowej i agroturystyki w regionie oraz utworzyć Portal Internetowy DOLINA WISŁOKI (www.dolinawisloki.pl). Zadanie realizowane było we współpracy samorządami lokalnymi: Miasto, Gmina i Powiat Dębica oraz gminami Czarna, Brzostek i Żyraków.
- 2006-2012 – realizacja unikatowego programu staży i praktyk zagranicznych pn.Programu Mallorca, w ramach którego we współpracy z siecią hotelarską EDEN HOTELS oraz Wyższą Szkołą Turystyki na Balearach opracowano i wdrożono prekursorski system kształcenia zawodowego „Hotel-Szkoła" bazujący na systemie nauki poprzez praktykę z zachowaniem metodyki „mistrz-uczeń"

Zdjęcie 1. Zakończenie kursu Hotel-Szkoła na Majorce. Kwiecień 2009.

- 2007-2008 – „Program edukacji i partnerstwa na rzecz zrównoważonego rozwoju Doliny Wisłoki" realizowany w ramach Funduszu dla Organizacji Pozarządowych, dofinansowanego z Mechanizmów Finansowych EOG i Mechanizmu Norweskiego. Celem szczegółowym programu był rozwój kadr w regionie w dziedzinach, które w niedługim czasie mają szansę stać się motorem rozwoju regionu, a więc przede wszystkim w obsłudze hotelarskiej, ekoturystyce, grafice komputerowej oraz zawodach zanikających związanych z kulturą wiejską i dziedzictwem Podkarpacia. Ważnym w kontekście grodu były warsztaty z zakresy kowalstwa, garncarstwa i kuchni regionalnej. Dodatkowo – doceniając znaczenie przedsiębiorczości dla rozwoju regionu – Program zorganizował szkolenia w zakresie przygotowania do prowadzenia działalności gospodarczej w agroturystyce. Na uwagę zasługują konferencje (otwierająca i zamykająca) z udziałem ekspertów międzynarodowych z Austrii, Hiszpanii i Ukrainy oraz profesorów katedr turystyki UJ – profesor Małgorzata Bednarczyk i katedry marketingu Politechniki Rzeszowskiej - profesor

Aleksander Gugnin. W konferencjach tych wzięli także udział przedstawiciele branży turystycznej i słuchacze Szkół turystycznych oraz przedstawiciele samorządów terytorialnych i PROTu.

Zdjęcie 2 , 3. Konferencje: otwierająca i zamykająca Programu Edukacji i Partnerstwa na rzecz rozwoju Doliny Wisłoki.

Listopad 2008 i Grudzień 2009 .

- 2008-2009 – czynny udział w Grupie Partnerskiej Programu „Turystyka Wspólna Sprawa", z udziałem Starostwa Dębickiego, Starostwa Ropczycko-Sędziszowskiego, Miasta Dębica, Gmin: Dębica, Żyraków, Wielopole Skrzyńskie i

Podkarpackiej Regionalnej Organizacji turystycznej, w ramach którego Fundacja Educare et Servire wypromowała, jako produkt markowy, Gród Słowiański w Stobiernej. Efektem pracy Grupy Partnerskiej powiatów dębickiego i ropczycko-sędziszowskiego, której liderem był Antoni Kamiński – Prezydent Fundacji, było opracowanie produktu sieciowego pod nazwą „ U progu Karpat" , którego główną planowaną częścią był Szlak Słowiański Doliną Wisłoki, opracowany przez Fundacje Educare et Servire.

- 2008 – przygotowanie i opracowanie dla POT kompleksowej propozycji rozwoju turystyki w Dolinie Wisłoki: „Wrota Europy" z zaprojektowaniem 5 bazowych komponentów: Centrum Logistyczne „Wrota Europy", Szlak Słowiański, Agroturystyka Retro (plan rewitalizacji budynków zabytkowych w kierunku stworzenia zestandaryzowanej sieci agroturytystycznej), SPA – Zdrowa Dolina Wisłoki (budowa sieci ośrodków SPA wzdłuż osi Wisłoki), ISIT – Interaktywny System Informacji Turystycznej bazujący na nowych technologiach.

- 2009 – organizacja wizyty studyjnej przedstawicieli samorządów Doliny Wisłoki w Styrii (Austria) celem wymiany doświadczeń w zakresie metod budowania i finansowania silnego sektora turystycznego, wykorzystującego dobre przykłady i modelowe rozwiązania w zakresie turystyki wiejskiej - projekt Landlust oraz wykorzystanie wód geotermalnych

Zdjęcie 4 , 5. Wizyta studyjna przedstawicieli samorządów Doliny Wisłoki w Styrii (Austria).

- 2011 – współdziałanie w kierunku powołania Stowarzyszenia Klaster Turystyczny Doliny Wisłoki, jako Lokalnej Organizacji Turystycznej, któremu bardzo solidne wsparcie programowe i wykonawcze zapewnia strukturalnie Fundacja Educare et Servire, zaś personalnie wszyscy członkowie jej zarządu.

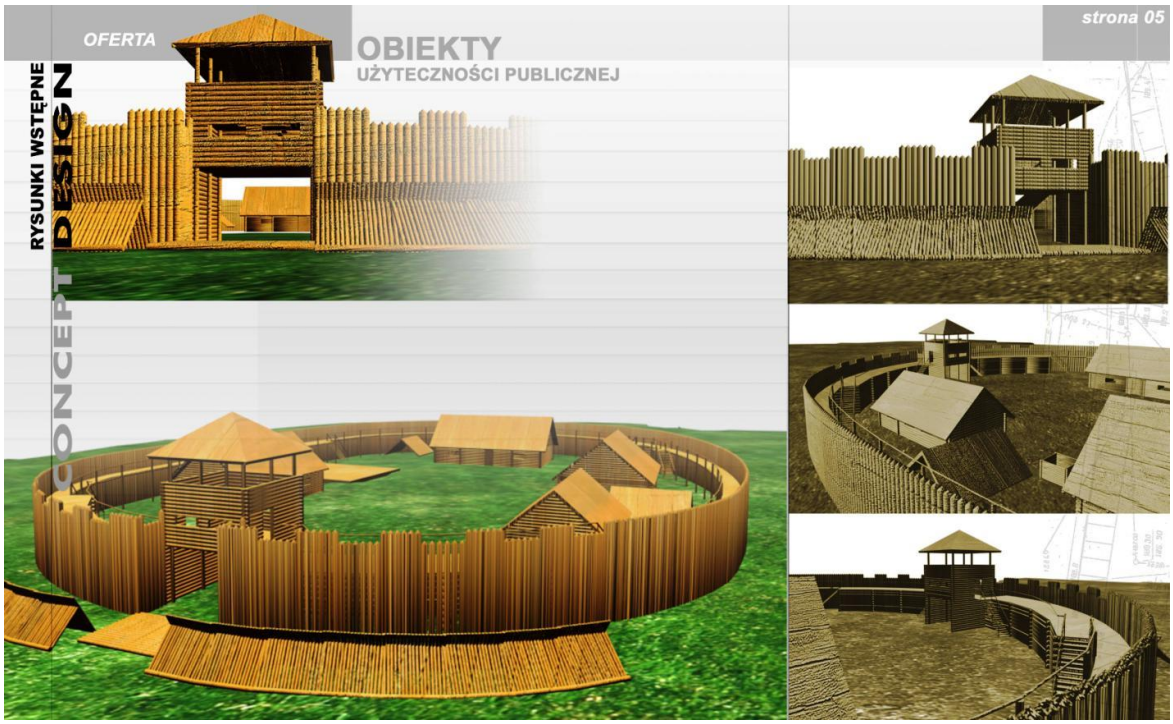

Zdjęcie 6. Projekt architektoniczny grodu w Stobiernej – wizualizacja, grudzień 2006.

Bezpośrednie działania związane z budową zarówno repliki Grodu Słowiańskiego w Stobiernej, jak i Szlaku Słowiańskiego wynikają z osobistych zainteresowań Piotra Kamińskiego, wiceprezesa zarządu Educare et Servire, który rekonstrukcją życia i kultury Słowian zajmuje się od 2003 roku. Działalność ta ma na celu głównie propagowanie (w sposób przystępny, atrakcyjny i z pasją) naszego rodzimego dziedzictwa kulturowego. Piotr Kamiński jest organizatorem wielu imprez o charakterze historycznym, m.in. dużej inscenizacji historycznej pod tytułem „Atak Morawian na Wiślan" realizowanej od 2005 roku najpierw w Dębicy, a następnie od 2007 roku w Brzezinach koło Wielopola Skrzyńskiego. Inscenizacja ta była największym tego typu wydarzeniem na Podkarpaciu. Działalność Piotra Kamińskiego to nie tylko organizacja plenerowych inscenizacji historycznych z mocno zaznaczonym elementem batalistycznym.

Zdjęcie 7. Inscenizacja bitwy podczas VII Ataku Morawian na Wiślan. Stobierna, wrzesień 2012.

To także „żywe lekcje historii" realizowane przez lata w kilkunastu szkołach w powiecie dębickim, ropczycko-sędziszowskim i innych. Pomysł budowy grodu, który Piotr Kamiński zaprezentował po raz pierwszy jeszcze w 2003 roku, został opisany w pracy magisterskiej Piotra Kamińskiego, obronionej na Uniwersytecie Jagiellońskim w 2007 roku. Na kanwie tej idei oraz w efekcie ścisłej współpracy z samorządem Gminy Dębica - Fundacja Educare et Servire opracowała w 2006 na zlecenie gminy „Koncepcję utworzenia Kompleksu turystyczno-rekreacyjnego PEGAZ NA STOKU", której integralną częścią był opracowany i zatwierdzony projekt architektoniczny repliki Grodziska Słowiańskiego, będący podstawą realizacji tej inwestycji przez Gminę Dębica. Ostatecznie w dniu 29 września 2012 roku, podczas regionalnych obchodów Światowego Dnia Turystyki doszło do oficjalnego otwarcia Grodu Słowiańskiego, dokonanego przez Panią Annę Kowalską, Wicemarszałka Województwa Podkarpackiego.

Zdjęcie 8. Oficjalne otwarcie Grodu w Stobiernej, Światowy Dzień Turystyki Województwa Podkarpackiego, 29.IX.2012.

„Osada Słowiańska" w Stobiernej - będąca repliką grodu słowiańskiego z wczesnego średniowiecza, już w pierwszym sezonie swojej działalności przyciągnęła ponad 7000 turystów, z których około 1/3 pochodziła z poza powiatów dębickiego i ropczycko-sędziszowskiego. Mimo stosunkowo niewielkich nakładów na promocję (20000zł z Urzędu Marszałkowskiego) udało się osiągnąć mały sukces już w pierwszym sezonie. W drugim sezonie „Osada Słowiańska" spodziewa się 20000-30000 gości, a jej oferta turystyczna została poszerzona m.in. o rajdy konne. Świadczy to o zainteresowaniu tego typu atrakcjami, nawet w ich zalążkowej formie.

3. KONCEPCJA SZLAKU SŁOWIAŃSKIEGO DOLINĄ WISŁOKI W KONTEKŚCIE ZDEFINIOWANYCH POTRZEB REGIONU

3.1. OGÓLNY ZARYS KONCEPCJI

Analiza rozwoju regionu przez turystykę oraz strategie rozwoju Podkarpacia wskazują na wymóg tworzenia konkurencyjnych i unikatowych pakietów turystycznych, stanowiących markowe produkty. Pożądane są działania uwzględniające aktualne trendy: turystykę kulturową i aktywną, adresowaną do różnych segmentów rynku krajowego i zagranicznego. Celem koncepcji jest stworzenie unikatowej oferty Szlaku Słowiańskiego, tj. sieci szlaków, zakorzenionych w historii grodzisk wzdłuż Wisłoki, z jednoczesnym wsparciem rozwoju agroturystyki, turystyki kwalifikowanej, wellness i SPA na terenach wiejskich.

W ten sposób Szlak Słowiański będzie kumulował efekt zrównoważonego rozwoju kapitału ludzkiego i gospodarki na terenach wiejskich, przez synergię wykorzystania walorów przyrodniczych i kulturowo-historycznych do utworzenia pakietów obsługi przyjazdowego ruchu turystycznego, z jednoczesnym wzrostem kompetencji ludzkich oraz rozwojem, standaryzacją i internacjonalizacją podmiotów gospodarczych na terenach wiejskich. Wykorzystanie aktualnych trendów turystyki do powstania markowego produktu sieciowego wychodzi naprzeciw realizacji strategii rozwoju i marki Podkarpacia, o czym mowa w rozdziale kolejnym.

Zdjęcie 9. Rzeka Wisłoka.

Wieloletnie prace nad koncepcją Szlaku, wraz z dokonanymi analizami oraz rozpoznaniem specyfiki regionalnej, wskazują na potrzebę działań wielotorowo wzmacniających rozwój podmiotów gospodarczych branży turystycznej, z uwzględnieniem nie tylko budowy tras turystycznych, ale także rozwojem i standaryzacją bazy noclegowej ze szczególnym uwzględnieniem tworzenia nowych podmiotów gospodarczych, zwłaszcza ośrodków agroturystycznych, wellness i SPA oraz podniesienie kompetencji kadr obsługi ruchu turystycznego, by na ich bazie zostały wytworzone pakiety turystyki kwalifikowanej: kulturowej, aktywnej, edukacyjno-przyrodniczej, etnicznej, kulinarnej itp. Działaniem kończącym i spajającym cały produkt

pod nazwą Szlaku Słowiańskiego Doliną Wisłoki (SSDW) powinno być utworzenie zintegrowanej i zarządzającej turystyką sieci informacji turystycznej, bazującej na nowych technologiach.

Mając na uwadze powyższe cele, w ramach koncepcji przewidywane są następujące komponenty Szlaku Słowiańskiego Doliną Wisłoki (SSDW):

1. Szlak Słowiański (sensu stricte) – rozumiany jako markowa, posiadająca własny znak graficzny i oznakowanie sieć tras pieszych, konnych, rowerowych, wodnych oraz motoryzacyjnych, o łącznej długości około 500 km
2. Akademia Turystyki SSDW – działanie o charakterze edukacyjnym, mające na celu podniesienie kompetencji oraz implementację standardów obsługi ruchu turystycznego w projektowanym SSDW
3. Agroturystyka Retro – sieć ośrodków noclegowych, z elementami wellness i SPA, które oparte będą o charakterystyczną, zrewitalizowaną substancję architektury lokalnej, rozproszonej i oplatającej całość SSDW
4. ISIT – scentralizowany system interaktywnej informacji i obsługi turystycznej oparty o sieć interaktywnych rozproszonych punktów informacyjnych typu POS

3.2. SZLAK SŁOWIAŃSKI

3.2.1. Zasięg geograficzny produktu

Osią całego obszaru jest oczywiście Dolina Wisłoki płynąca doliną z południa na północ. W tym właśnie miejscu potwierdzone są liczne osady z okresu wczesnego średniowiecza, a na styku Karpat i kotliny Sandomierskiej występował dodatkowo stosunkowo gęsto zaludniony mikroregion osadniczy. Wszystkie ważniejsze punkty nas „Szlaku" znajdują się także w sąsiedztwie lub bliskiej odległości od rzeki Wisłoki.

Obszar ten obecnie należy do trzech powiatów: mieleckiego (jedynie południowe skrawki), dębickiego i jasielskiego. Oczywiście jako produkt sieciowy „Szlak Słowiański" będzie powiązany także z atrakcjami znajdującymi się w większym oddaleniu od rzeki i leżącymi na terenie powiatów: tarnowskiego, gorlickiego, ropczycko-sędziszowskiego.

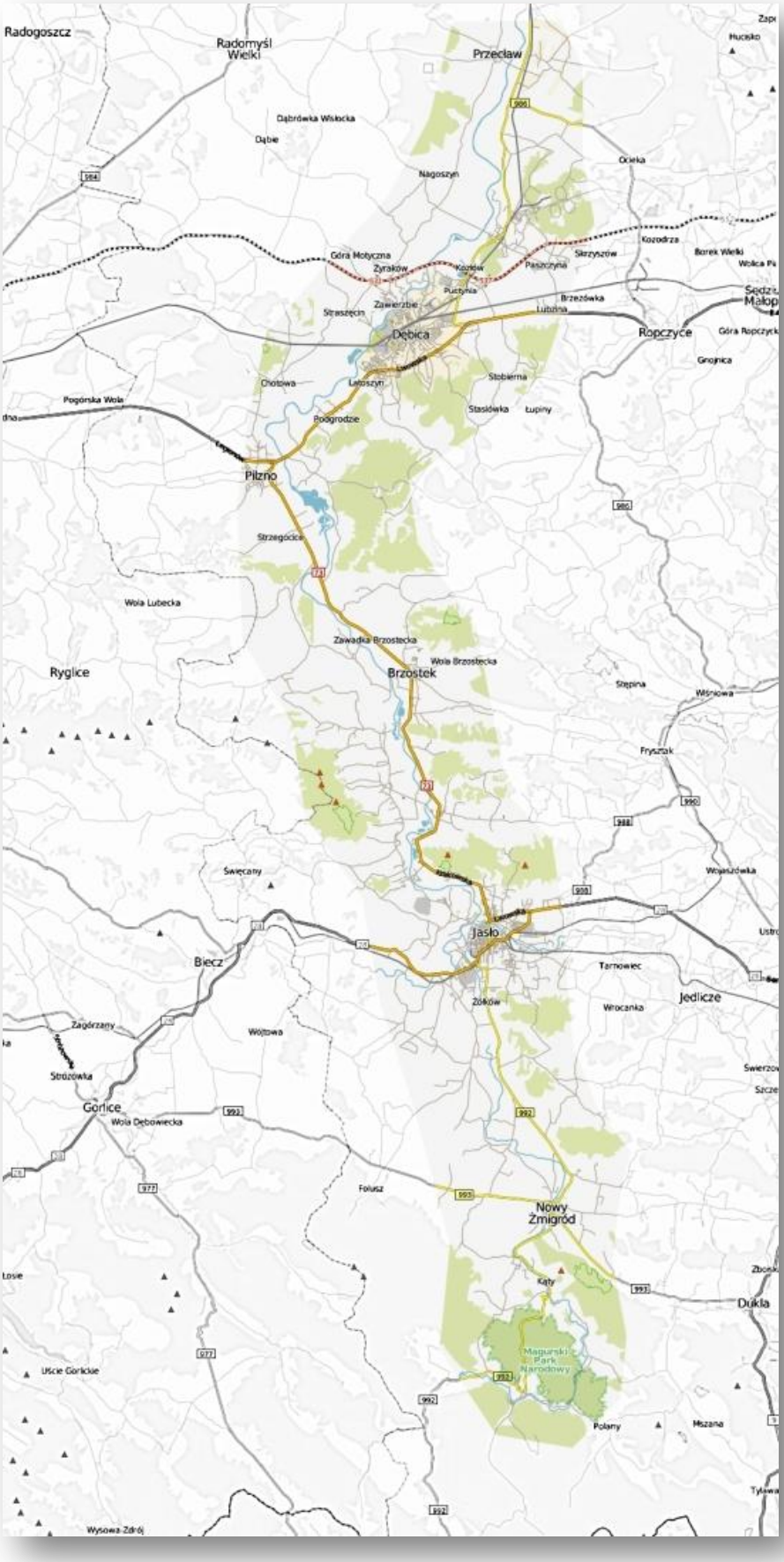

Mapa Doliny Wisłoki z zaznaczeniem obszaru przez który przebiegać ma „Szlak Słowiański".

3.2.2. **Miejsca związane z historią Słowian w Dolinie Wisłoki**

Prowadzone w latach dziewięćdziesiątych XX w. badania powierzchniowe w dolinie środkowej Wisłoki ujawniły na terenie pogranicza Karpat i Kotliny Sandomierskiej, na długości kilkunastu kilometrów doliny tej rzeki, na obu jej brzegach, bardzo wiele ważnych i interesujących stanowisk z materiałami z wczesnego średniowiecza (VIII-XI w.). Na terenie środkowej części doliny Wisłoki, na odcinku od Podgrodzia i Stasiówki w gminie Dębica, po Przecław i Błonie w gminie Przecław odkryto blisko 130 stanowisk archeologicznych o zróżnicowanym charakterze. Występują na tym terenie m.in. rozległe stanowiska osadowe (o powierzchni co najmniej kilku hektarów, np. Góra Motyczna, Nagoszyn, Żyraków), interesujące ciałopalne cmentarzysko kurhanowe w Brzeźnicy, a w najbliższej okolicy wielkie, karpackie grodzisko wielodziałowe w Braciejowej (sławny „Głodomank"). Warto wspomnieć jeszcze o znalezionym w okresie międzywojennym w Dębicy garnku z ozdobami i monetami z wczesnego średniowiecza. Na około 20 stanowiskach archeologicznych w dolinie środkowej Wisłoki widoczne były w trakcie prowadzenia badań powierzchniowych rozorywane obiekty, głównie pozostałości spalonych budynków (do nawet kilkunastu na jednym stanowisku). Zespół stanowisk wczesnośredniowiecznych w dolinie środkowej Wisłoki doczekał się w ostatnim okresie tak bardzo potrzebnych badań wykopaliskowych, które bardzo poszerzyły wiedzę o problematyce tego interesującego i ważnego mikroregionu osadniczego. Wciąż jednak jest to symboliczne wręcz rozpoznanie badan tego bardzo interesującego terenu.

Przecław - historia tej miejscowości sięga VI i VII wieku, czyli wczesnego osadnictwa słowiańskiego na naszych terenach. Sama nazwa "Przecław" prawdopodobnie związana jest z imieniem kasztelana, który był też założycielem Warzymic, Smolęcina i Karwowa. Słowiańskie imię Przecław oznacza tego, „kto stawia sławę ponad inne rzeczy". Najwcześniejsze pisane wzmianki o Przecławiu pochodzą z 1240 roku. Wtedy to Barnim I zwany Dobrym z dynastii Gryfitów, który był księciem zachodniopomorskim, rok po swoim ślubie z Marianną, córką szwedzkiego króla Eryka, otrzymał od biskupa kamieńskiego lenno w postaci 20 gospodarstw Przecławia. Za sprawą żony książę sprowadził do Szczecina siostry zakonne Cysterki, którym przekazał część przecławskich gospodarstw. W roku 1277 cała wieś przekazana została na rzecz tego klasztoru.

Góra Motyczna – podczas prac archeologicznych odkryto kilkanaście śladów po budynkach, jamach, słupach. Wśród zbadanych obiektów wyróżniono 3 jamy z ceramiką kultury łużyckiej z wczesnej epoki żelaza (700-400 lat p.n.e.). Znaleziono też m.in. fragment naczynia toczonego na kole z młodszego okresu rzymskiego (III-IV w. n.e.). Zdecydowanie najważniejszym i najciekawszym epizodem osadniczym na terenie objętym badaniami jest wczesne średniowiecze. Wyniki przeprowadzonych badań archeologicznych pozwalają przyjąć, iż stanowisko było osadą o rozproszonej zabudowie w typie przysiółków. W skład poszczególnych zagród wchodziły obiekty mieszkalne lub mieszkalne z towarzyszącymi im gospodarczymi, otoczone jamami.

Żyraków – w wyniku badania ratowniczego, realizowanego w przy okazji budowy autostrady A4, archeolodzy odkryli pozostałości dużej wsi wczesnośredniowiecznej. Jej powierzchnia wynosiła wedle aktualnych szacunków około 24 hektarów. Wynikiem dotąd przeprowadzonych badań jest odkrycie ponad 2500 obiektów archeologicznych, wśród których wyróżnia się 120 wczesnośredniowiecznych obiektów zagłębionych lub zróżnicowanych konstrukcji słupowych z VIII-X w. Obok budynków mieszkalnych i gospodarczych odkryto liczne jamy, paleniska, słupy tworzące przed wiekami ogrodzenia zagród.

Brzeźnica – w lesie „Borek" znajduje się 17 wczesnośredniowiecznych kurhanów, wstępnie przebadanych przez archeologów. Znaleziono tutaj resztki naczyń oraz ślady pochówków. Jest to jedno z wielu słowiańskich cmentarzysk znajdujących się **w Dolinie Wisłoki.** Największy kurhan ma 8 metrów średnicy. (Foto: Obserwator Lokalny)

Stobierna – na zboczu wzniesienia, w miejscu ustronnym z pięknym widokiem na okolicę, znajduje się tutaj rekonstrukcja słowiańskiego grodu z okresu wczesnego średniowiecza. Jest to codziennie otwarta, żywa osada, w której zwiedzający mogą zobaczyć jak wyglądało życie Słowian we wczesnym średniowieczu. W osadzie rekonstruowane jest także dawne rzemiosło: tkactwo, garncarstwo, kowalstwo i inne.

Stasiówka – na szczycie wzniesienia znajdowała się osada słowiańska z okresu VIII – X wieku. Niestety prace archeologiczne zostały przeprowadzone na razie tylko pobieżnie.

Niedźwiada – w miejscu zwanym „Zamczysko" są po dziś dzień dobrze widoczne pozostałości grodu, prawdopodobnie refugialnego. Ocenia się, iż funkcjonował on głownie w XIII w. i mógł zostać zniszczony podczas jednego z najazdów tatarskich.

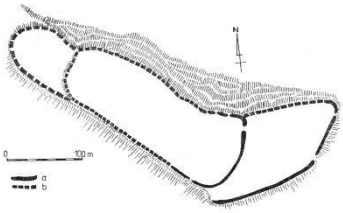

Braciejowa – „Głodomank" to średniowieczne grodzisko, znajduje się ono na górze Okop w Braciejowej. Zostało odkryte w 1912 roku przez archeologa W. Demetrykiewicza. Grodzisko miało kształt pierścieniowaty, od strony wschodniej gdzie prawdopodobnie groziło mu największe niebezpieczeństwo otaczały je dwa wały. Obszar jaki gród zajmował to około 4 ha. Gród istniał jeszcze przed powstaniem Państwa Polskiego, gdzieś pomiędzy VII a X wiekiem. Przypuszcza się, że Głodomank był częścią granicznego systemu obronnego Wiślan. Niewiadomo kiedy doszło do zagłady grodu. Jedna z legend mówi, że stało się to podczas walk z Wielkomorawianami, w około roku 884. Inna teoria jest taka, że Głodomak istniał aż do XIII wieku i został zniszczony podczas jednego z najazdów tatarskich. O grodzie pisał również jeden z najsłynniejszych polskich kronikarzy Jan Długosz w swoim „Liber Beneficiorum".

Palana Gera – czyli „spalona góra" – to miejsce gdzie według legend znajdował się święty dębowy gaj, w którym oddawano cześć bogu gromów – Perunowi. Ze zbocza tego wzgórza biją strumienie mające uzdrawiającą moc, czego potwierdzeniem jest istniejące tutaj w XIX i na początku XXw uzdrowisko – Latoszyńskie Łazienki.

Podgrodzie – na wzniesieniu obok tej wsi znajdował się legendarny gród „króla" Bodzosa, zwany Magą. Osada ta według legendy została zniszczona podczas najazdu koczowników – Awarów, Węgrów, Pieczyngów lub Tatarów. Nazwa wsi u podnóża góry dobitnie świadczy o tym, iż gród w miejscu tym rzeczywiście istniał. Ze zbocza góry rozciąga się piękny widok na środkową część Doliny Wisłoki.

Pilzno – miasto królewskie, które w średniowieczu było najważniejszą osadą w okolicy. W centrum znajduje się zabytkowy kościół, w którego wierzy tkwi ponoć do dziś strzała z najazdu tatarskiego z 1241 roku. Zachował się średniowieczny układ śródmieścia oraz zabytkowe kamienice. Słowo "Pilzno" pierwszy raz pojawia się w 1105 roku w dokumencie prawnika papieskiego Idziego, dokument ten zatwierdza nadanie Klasztorowi Benedyktynów w Tyńcu licznych dóbr w tym osad Pilzno i Strzegocice. w 1354 roku ostatni Piast Kazimierz zwany Wielkim widząc niewątpliwy rozkwit osady włączył Pilzno do własności królewskiej oraz zezwolił szlachcicowi Dobiesławowi zorganizować miasto na prawie niemieckim.

© COPYRIGHT EDUCARE ET SERVIRE: ANTONI KAMIŃSKI, PIOTR KAMIŃSKI, PAWEŁ KUDROŃ - DĘBICA, 2012

Przeczyca – w lesie pomiędzy wsiami Przeczyca i Dęborzyn znajdują się pozostałości potężnego grodu z czasów Państwa Wiślan (IX-Xw). Do dziś widać wypiętrzenia po wałach, które okalały ten gród strzegący przeprawy przez Wisłokę.

Liwocz – (562m n.p.m.) to najwyższe wzniesienie w okolicy było miejscem słowiańskiego kultu. Dziś jest zaadoptowane na potrzeby kultu chrześcijańskiego. Na szczycie góry znajduje się platforma widokowa z której widać nie tylko niemal całą Dolinę Wisłoki ale także Tatry i Pieniny.

Golesz - ruiny, skromne pozostałości kamiennych murów, bramy i baszty narożnej, znajdują się na spłaszczonym szczycie wzgórza Golesz o wysokości 320 m n.p.m. na prawym brzegu Wisłoki na terenie rezerwatu przyrody Golesz. W XIII lub XIV wieku wzniesiono w tym miejscu zamek zbudowany na planie owalu o wymiarach 30 metrów na 40 metrów, otoczony fosą i wałem o wysokości trzech metrów usypanym ze żwiru skalnego. Warownia strzegła traktu handlowego prowadzącego doliną Wisłoki na Węgry. W pobliżu wzniesienia znajdują się także wielkie kamienne ostańce, których tajemnicze żłobienia przywołują na myśl cele religijne, realizowane tutaj przez Słowian. W lesie znaleźć można także cmentarzysko złożone z kilkunastu kurhanów.

Trzcinica - w początkach epoki brązu zbudowano tu osadę warowną. Broniona była ona wałem drewniano-ziemnym z palisadą, fosą i samą stromizną stoków. Mieszkała w niej ludność grupy pleszowskiej kultury mierzanowickiej (2100-1650 p.n.Ch.) pozostająca pod silnymi wpływami zakarpackimi. Potem w latach 1650-1350 p.n.Ch. żyła tu zakarpacka ludność kultury Otomani-Füzesabony, o bardzo wysokim poziomie cywilizacyjnym. Zbudowała ona drogę i bramę wjazdową do grodu, wzmocniła obwarowania, a po ich pożarze odbudowała fortyfikacje i powiększyła osadę do powierzchni prawie 2 ha, zabezpieczając ją palisadą i fosą od strony najłatwiejszego dostępu. W tym czasie spotykamy tu oddziaływania kulturowe idące od strony wielkich cywilizacji basenu Morza Śródziemnego, ale także od północy docierały tu wpływy kultury trzcinieckiej. Było tu znaczące pradziejowe centrum kulturotwórcze. W okresie wczesnego średniowiecza (780-1031 r. n. e.) znajdował się tu ośrodek lokalnej władzy, a potężny, wieloczłonowy gród zajmował ponad 3 ha powierzchni opasanej wałami o łącznej długości 1250 m. Umocnienia grodu w Trzcinicy były wielkimi konstrukcjami inżynieryjnymi naszych przodków.

Mrukowa – wieś na granicy Magurskiego Parku Narodowego, w której znajdował się wczesnośredniowieczny gród, prawdopodobnie Wiślan. O zamierzchłej przeszłości świadczą nazwy miejscowe takie jak „zamczysko” czy „podzamcze”. Na szczycie wzgórza gdzie miał znajdować się ów gród znajdują się ciekawe formacje skalne.

© COPYRIGHT EDUCARE ET SERVIRE: ANTONI KAMIŃSKI, PIOTR KAMIŃSKI, PAWEŁ KUDROŃ - DĘBICA, 2012

Walik - znawcy tematyki na podstawie przeprowadzonych tu badań w XX w. (pierwsze badania w latach 50. w ramach Karpackiej Ekspedycji Archeologicznej), a co za tym idzie znalezisk, datują je na VIII-X w., a więc z czasów państwa Wiślan. Na szczycie wzniesienia wyraźnie zarysowany jest obrys wałów.

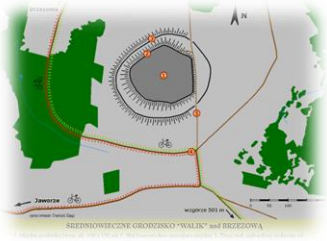

Żmigród Stary - pomimo badań prowadzonych przed II wojną św. jak i w latach 50-tych nie udało się odnaleźć murowanych śladów po fortalicjum rycerskim w Żmigrodzie Starym. Obiekt położony był na wzgórzu nazwanym Zamczysko na prawym brzegu Wisłoki. Przypuszcza się że w większej części był drewniany. Walory obronne samego wzgórza powiększono jeszcze o fosę i usypany wał. Do dzisiaj można zobaczyć te ziemne umocnienia, fosa ma 2 m głębokości i aż 25 m szerokości. Całość porasta las.

3.2.3. Przebieg Szlaku Słowiańskiego

Mając na uwadze wszystkie powyższe uwarunkowania oraz uwzględniając specyfikę aktualnych trendów turystyki przedstawiamy poniżej trasę podstawową Szlaku Słowiańskiego jako oś wszystkich komponentów projektu pod nazwą Szlak Słowiański Doliną Wisłoki. Integralną i naturalną częścią Szlaku powinien stać także Skansen Archeologiczny Karpacka Troja w Trzcinicy, dla którego sam Szlak może stać ważnym uzupełnieniem oferty**, przyciągając turystów** zainteresowanych turystyką kwalifikowaną.

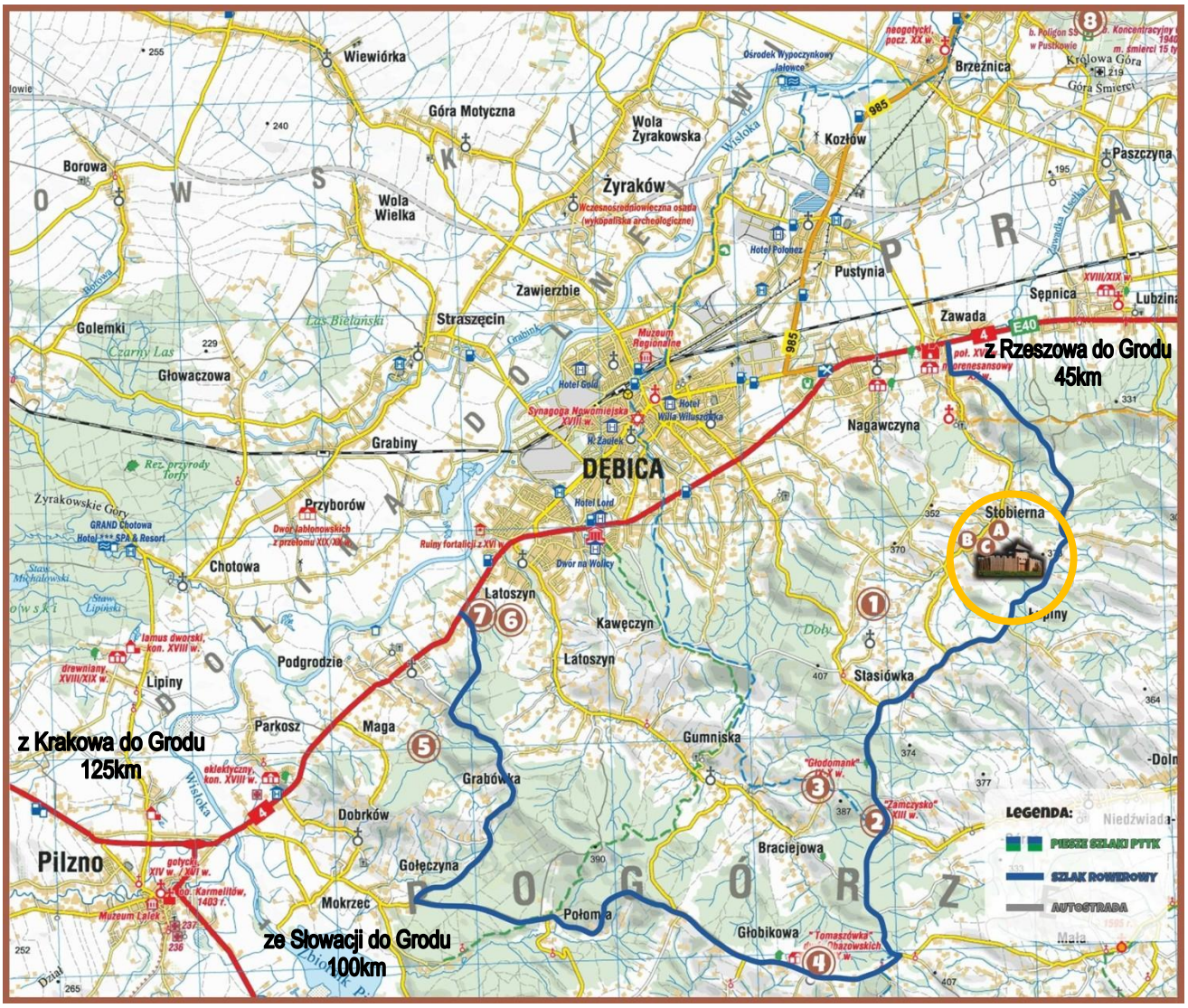

Atrakcje związane ze „Szlakiem Słowiańskim" (i inne) znajdujące się w Gminie Dębica**.**

LEGENDA:

Replika Grodu Słowiańskiego w Stobiernej powstała w celu rekonstrukcji życia naszych przodków – Słowian, którzy zamieszkiwali te tereny od co najmniej VI w.n.e. oraz pozostawili na terenie Gminy Dębica i okolic liczne zabytki **archeologiczne. Gród w Stobiernej** będzie ważną atrakcją turystyczną Szlaku Słowiańskiego Doliny Wisłoki, który połączy trasami turystycznymi wszystkie grody i osady słowińskie rozsiane wzdłuż rzeki Wisłoki. (Walik, Trzcinica, Golesz, Przeczyca, Okop, Maga, Zamczysko, Żyraków) . Tereny te były w średniowieczu obszarem granicznym pomiędzy Państwem Wiślan i Rusią Halicką.

Gród w Stobiernej powstawał w latach 2006 - 2012 z funduszy własnych Gminy Dębica na podstawie pracy magisterskiej Piotra Kamińskiego (2007) wg. projektu wykonanego przez Fundacje Educare et Servire, na zlecenie Stanisława Rokosza - Wójta Gminy Dębica. Prace budowlane w latach 2010 - 2012 wykonane zostały przez Firmę Tadeusza Bukowskiego. W czerwcu Gród został przekazany w dzierżawę Fundacji Educare et Servire i oddany do użytku publicznego.

29 września 2012 w Grodzie w Stobiernej odbyły się wojewódzkie obchody Światowego Dnia Turystyki z udziałem władz samorządu wojewódzkiego i samorządów lokalnych oraz licznie przybyłych przedstawicieli środowiska turystycznego Podkarpacia

A - WYCIĄG NARCIARSKI W STOBIERNEJ

Niedaleko grodu znajduje się trasa narciarska o długości od 300 do 500 m. z wyciągiem na 30 orczyków. Stok jest oświetlony, sztucznie naśnieżany i ratrakowany. Do dyspozycji pozostaje niewielka wypożyczalnia sprzętu. Stale naśnieżany stok stwarza bardzo dobre warunki do zjazdów nie tylko na nartach, ale także na deskach snowboardowych. Na szczycie wyciągu narciarskiego można zakupić ciepły posiłek, herbatę i kawę. Dodatkowe atrakcje to zjazdy saneczkowe oraz możliwość zorganizowania kuligu.

B – CENTRUM EDUKACJI EKOLOGICZNEJ

Położone nieopodal stoku narciarskiego w Stobiernej Centrum Edukacji Ekologicznej swoją działalność rozpoczęło w 2010 roku. Od początku swojego istnienia stało się innowacyjnym ośrodkiem edukacyjnym, który jako temat przewodni objął ochronę różnorodności biologicznej i krajobrazowej ze szczególnym uwzględnieniem tradycyjnych odmian drzew owocowych, krzewów, kwiatów i ziół charakterystycznych dla terenu Podkarpacia. Na potrzeby utworzenia Centrum zaadaptowano tradycyjną chatę, która po przeprowadzeniu niezbędnych remontów stała się komfortowym miejscem licznych spotkań, szkoleń i warsztatów ekologicznych.

C – PARK OWADÓW I PAJĘCZAKÓW

Park Stawonogów jest miejscem, w którym można spotkać niezwykle realistyczne rzeźby owadów, pajęczaków wykonane z dużą dbałością o ich budowę anatomiczną. W Parku znajdują się repliki owadów i pajęczaków w wielokrotnym powiększeniu. Ideą stworzenia Parku było zwrócenie uwagi dzieci i młodzieży, a także dorosłych na niezwykle bogaty świat stawonogów. Miejsce to posłuży do organizowania zajęć terenowych dotyczących ochrony bioróżnorodności środowiska oraz do promocji edukacji ekologicznej.

1 – ŚLADY OSADY Z VIII WIEKU W STASIÓWCE

Pozostałości po osadzie wczesnośredniowiecznej w Stasiówce zostały odkryte w 1998 roku w trakcie badań powierzchniowych realizowanych w ramach programu Archeologiczne Zdjęcie Polski. Osada ulokowana była na krawędzi Progu Karpackiego, na wysokim garbie terenowym, zajmowała powierzchnię około trzech hektarów. Liczba odkrytych chat sugeruje, że cała osada mogła się składać z 15-20 budynków-zagród.

W czarnych wypaleniskach znaleziono liczne fragmenty naczyń glinianych oraz przepalone kamienie. Analiza materiału zabytkowego wydobytego w trakcie wykopalisk pozwala datować osadę na schyłek VIII w. co stawia ją w grupie najstarszych śladów osadnictwa słowiańskiego w rejonie Dębicy.

2 - „ZAMCZYSKO”

grodzisko to leży na wzgórzu położonym 404m.n.p.m. w górnym biegu rzeki „Ostra" i zajmuje niewielkie wzniesienie o regularnym stożkowatym kształcie. Grodzisko zostało odkryte w 1956 roku przez ekipę Karpackiej Ekspedycji Archeologicznej. Odkrycie to potwierdziło nazewnictwo tych terenów od zamierzchłych czasów, bo „Zamczysko" i „Okop" to nazwy przysiółków wsi Braciejowa. Najprawdopodobniej była to strażnica państwowa strzegąca szlaku komunikacyjnego i ziemi przy granicy polskiej, która w okresie najdalszego zasięgu Rusi w kierunku zachodnim przebiegała w niedużej odległości od wsi Braciejowa. Znaczna część szczytu została zniszczona przez eksploatację kamienia używanego przez miejscowych do budowy dróg i fundamentów domów.

3 - „GŁODOMANK” w BRACIEJOWEJ

To średniowieczne grodzisko znajdowało się na górze Okop w Braciejowej i zajmowało około 4 ha. Zostało odkryte w 1912 roku przez archeologa W. Demetrykiewicza. Grodzisko miało kształt pierścieniowaty, od strony wschodniej skąd groziło mu największe niebezpieczeństwo otaczały je dwa wały. Gród istniał jeszcze przed powstaniem Państwa Polskiego, gdzieś pomiędzy VII a X wiekiem. Przypuszcza się, że Głodomank był częścią granicznego systemu obronnego Wiślan. Nie wiadomo kiedy doszło do zagłady grodu. Jedna z legend mówi, że stało się to podczas walk z Wielkomorawianami, w około roku 884. Inna teoria jest taka, że Głodomank istniał aż do XIII wieku i został zniszczony podczas jednego z najazdów tatarskich. O grodzie pisał również jeden z najsłynniejszych polskich kronikarzy Jan Długosz w swoim "Liber Beneficcjorum".

Dnia 22 grudnia 1971 roku, do Rejestru Zabytków województwa tarnowskiego, pod numerem rejestru A-680/305 dodano wczesnośredniowieczne grodzisko "Okop" w Braciejowej , gm. Dębica, stanowisko 1., woj. tarnowskie ".

4 - „ROZDZIELNIA WIATRÓW” w GŁOBIKOWEJ

W Głobikowej, tuż przy schronisku "Rozdzielnia wiatrów" znajduje się mini "jura park" oraz dwudziestometrowa wieża widokowa z której przy dobrej widoczności podziwiać można Tatry. W mini parku są 2 dinozaury: ryczący i oświetlony w nocy diplodok (4 tony, dł. 15m, wys. 5m, szer. 6m) oraz triceratops (dł. 5m, wys. 2m).

Innym ciekawym miejsce wartym zobaczenia w Głobikowej jest park podworski "Tomaszówka". Obiekt wpisany na listę zabytków w XIX wieku należał do rodziny Obażewskich. Jest to park krajobrazowy naturalistyczny z liczącym kilkaset lat jesionem i aleją dębów uznawanych za pomniki przyrody.

5 - WZGÓRZE MAGA

Według legendy na wzgórzu Maga miał wznosić się gród, siedziba jednego z najstarszych władców słowiańskich – króla Bodzosa. W czasie jednej z walk w obronie murów, Bodzos został pojmany przez najeźdźcę i powieszony w miejscu, które do dziś mieszkańcy zwą „Szubienica”. Kim był najeźdźca, w jakim czasie to się działo – nie wiadomo. Nie jest jednak wykluczone, że w wierzeniu przetrwały echa

walk z okresu wielkiej wędrówki ludów lub też formowania się pierwszych związków plemiennych na terenach zamieszkałych przez Wiślan.

Nazwa wsi Podgrodzie u podnóża góry dobitnie świadczy o tym, iż gród w miejscu tym rzeczywiście istniał. Ze zbocza góry rozciąga się piękny widok na środkową część Doliny Wisłoki.

6 - PALANA GERA

Palana Gera - czyli "spalona góra" - to miejsce gdzie według legend znajdował się święty dębowy gaj poświecony słowiańskiemu bóstwu gromów - Perunowi. Ze zbocza tego wzgórza biją strumienie mające zgodnie z podaniem uzdrawiającą moc. U stóp wzgórza w XIX w powstało uzdrowisko, tzw. Latoszyńskie Łazienki.

7 - LATOSZYŃSKIE ŁAZIENKI

W XIX wieku powstał w Latoszynie przysiółek Łazienki Uzdrowisko, gdzie wybudowano zakład wodoleczniczy uważany w tamtym czasie za jeden z najlepszych w kraju. W 1900 roku został on całkowicie zniszczony, odbudowano go w 1932 roku. Od sierpnia 1944 roku do stycznia 1945 m.in. przez teren zakładu przebiegała linia frontu. Obiekt po raz kolejny został kompletnie zniszczony, a studnie zasypane. Od wielu lat Wójt Gminy Dębicy Stanisław Rokosz czyni starania o przywrócenie uzdrowiskowego charakteru tego miejsca i udostępnienie go kuracjuszom.

8 - BYŁY POLIGON SS W PUSTKOWIE ORAZ „GÓRA ŚMIERCI"

Poligon SS (SS TruppenÜbungsPlatz) oznaczony na mapie jako "Dobra SS, Obóz Puszczański" (SS Gutsbezirk Heidelager) z siedzibą dowództwa w Pustkowie. Poligon w Pustkowie kształtem był zbliżony do dużego, pokrytego lasem prostokąta o wymiarach 20km x 25 km i usytuowany był przy skrzyżowaniu linii kolejowych i dróg, Kraków-Rzeszów i Sandomierz- Dębica. Lokalizacja ta zapewniła połączenie z całą siecią komunikacyjna Generalnej Guberni oraz umożliwiała łatwy transport nawet dużych jednostek. Miejsce i okolice bardzo ważne z punktu widzenia historycznego. Na terenie poligonu w położonej niedaleko Bliźnie hitlerowcy testowali rakiety V1 i V2.

Górą Śmierci to dzisiejsza nazwa bezleśnego niegdyś wzniesienia gdzie podczas II Wojny Światowej znajdowało się centrum hitlerowskiego obozu pracy, mającego zapewnić siłę roboczą dla całego poligonu. Zginęło w nim około 15 tys. osób: 7,5 tys. Żydów, 5 tys. Rosjan i 2,5-3 tys. Polaków. Blisko obozu znajdowało się wzgórze, Na wzgórzu tym, zwanym wtedy Królową Górą, na w specjalnym bunkrze piwnicy składowano ciała zmarłych i zamordowanych w obozie, a te następnie palono je na pobliskim palenisku.

U stóp Góry Śmierci działa dzisiaj Ekspozycja historyczno – dydaktyczna powstała w 2012 r., w ramach działającego od 2010 r. Europejskiego Centrum Pamięci i Pojednania przy Centrum Kultury i Bibliotek Gminy Dębica. Nawiązując do miejsca swojej siedziby Ekspozycja obrazuje historię i działanie obozów pracy przymusowej oraz poligonu Waffen – SS, w kontekście dziejów całego powiatu dębickiego oraz jego mieszkańców w okresie II wojny światowej. Realizowane są wszelkie tu projekty i działania związane z Pamięcią i Edukacją, dotyczące trudnej problematyki II wojny światowej oraz jej wpływu na losy i historię, zarówno naszego kraju jak i całej Europy. W siedzibie Ekspozycji prowadzone są warsztaty, zajęcia dydaktyczne i lekcje muzealne

Proponowany przebieg pieszego „Szlaku Słowiańskiego”

3.3 AKADEMIA TURYSTYKI SSDW

Identyfikacja problemów rozwoju regionalnego przez turystykę wskazuje z jednej strony wysoki poziom potencjału ludzkiego, gotowego na podjęcie działań w kierunku przekwalifikowania lub uzupełnienia wiedzy branżowej, z drugiej strony – swoisty brak gotowości do podejmowania wyzwań edukacyjnych poza miejscem zamieszkania. Dlatego też koniecznym uzupełnieniem projektowanej koncepcji będzie działanie pod nazwą Akademii Turystyki SSDW, pełniącej rolę akademii rozproszonej, odbywającej cykle edukacyjne w poszczególnych większych ośrodkach gminnych, realizując cykle szkoleń mających na celu uporządkowanie i zestandaryzowanie umiejętności obsługi ruchu turystycznego. Działanie Akademii Turystyki SSDW będzie opierało się o doświadczenia zdobyte przez Fundację Educare et Servire podczas prowadzenia Europejskiej Szkoły Nowych Technologii i Turystyki (funkcjonującej od 1995 roku) oraz ***Programu Mallorca***, który Fundacja realizuje od 2005 roku we współpracy z siecią hoteli na Majorce i ETB – Wyższą Szkołą Turystyki na Balearach.

Koniecznym elementem tego działania będzie połączenie edukacji z innymi formami wsparcia, jak inkubacja przedsiębiorczości, wsparcie finansowe w kierunku rewitalizacji i utworzenia sieci standardowych obiektów noclegowych na terenach wiejskich, jak również promocja tych miejsc.

W ramach działania Akademii Turystyki SSDW przewiduje się 2 moduły działania:

Moduł 1. Kadry obsługi ruchu turystycznego SSDW

Moduł 2. Kadry zarządzania ruchem turystycznym SSDW

3.3.1. Moduł 1 – Kadry obsługi ruchu turystycznego SSDW

Pakiet edukacyjny zakłada szkolenie w cyklach 40 tygodniowych, dających gwarancję nie tyle przekazania wiedzy, co podniesienia poziomu kompetencji kadr podmiotów obsługi ruchu turystycznego do funkcjonowania w warunkach gospodarki wolnorynkowej. Beneficjentami działania będą wyselekcjonowane osoby z subregionu Doliny Wisłoki dysponujące odpowiednio zdiagnozowanym poziomem aktywności mentalnej, pozwalającej na podjęcie wyzwania w postaci prowadzenia i zarządzania obsługą ruchu turystycznego, z dodatkowym elementem w postaci dysponowania potencjalnymi aktywami pozwalającymi na szybkie podjęcie działalności w tym zakresie.

Jeden cykl szkoleniowy dla danej grupy zakłada następujące komponenty:

- Podstawy przedsiębiorczości – 40 godzin
- Specyfika działalności gospodarczej podmiotów obsługi ruchu turystycznego – 40 godzin
- Komunikacja z gościem-klientem w językach obcych – 60 godzin
- Przedsiębiorczość branżowa – 90 godzin

Jednocześnie należy przyjąć, że zajęcia przedsiębiorczości branżowej będą możliwe do przeprowadzenia po zakończeniu cyklu szkoleniowego w zakresie podstaw przedsiębiorczości, zatem po ok. 15 tygodniach od rozpoczęcia Projektu.

Proponowana tematyka i zakres godzinowy w ramach przedsiębiorczości branżowej dla 1 grupy:

- Aspekty prawne w turystyce – 4 godziny
- Działalność biura informacji turystycznej jako organizatora turystyki przyjazdowej – 6 godzin
- Hotelarstwo w aspekcie praktycznej kultury obsługi gościa – 10 godzin
- Rola zarządzania i zadania managera w turystyce – 12 godzin
- Historia i kultura regionu – 8 godzin
- Geografia turystyczna regionu w kontekście turystyki aktywnej – 8 godzin
- Agroturystyka jako element rozwoju Podkarpacia – 10 godzin
- Rola lokalnego produktu turystycznego na przykładzie Szlaku Słowiańskiego – 8 godzin
- Potencjał regionu jako ośrodka turystyki sportowej – 6 godzin
- Potencjał nowych form turystyki – turystyka kulturowa, religijna, biznesowa – 8 godzin

© COPYRIGHT EDUCARE ET SERVIRE: ANTONI KAMIŃSKI, PIOTR KAMIŃSKI, PAWEŁ KUDROŃ - DĘBICA, 2012

- Trening komunikacyjny i wizerunkowy – 4 godziny
- Seminarium dotyczące opracowania prac kończących projekt – 6 godzin

3.3.2. Moduł 2 - Kadry zarządzania ruchem turystycznym SSDW

Podjecie działań zmierzających do pozyskania gości-klientów poprzez opracowanie i zarządzanie pakietami turystyki przyjazdowej będzie wymagało stworzenia centrum zarządzania Szlakiem Słowiańskim, dysponującego kadrą i narzędziami pozwalającymi za szybkie i sprawne reagowanie na potrzeby rynku turystycznego. Stąd też konieczność wprowadzenia modułu szkoleniowego pozwalającego na zaktywizowanie osób posiadających wyższe wykształcenie, w szczególności kierunkowe, pozostających bez pracy.

Działanie w tym module będzie niejako odwróceniem modułu poprzedniego, tj. bazowym działaniem będzie wdrożenie kadry w specyfikę przedsiębiorczości branżowej, po czym nastąpi podział na grupy specjalistyczne i zakłada następujące komponenty:

- Przedsiębiorczość branżowa – 90 godzin
- Specjalista obsługi ruchu turystycznego – 100 godzin
- Specjalista – pilot wycieczek SSDW – 100 godzin
- Specjalista marketingu IT w turystyce – 100 godzin
- Języki obce – 100 godzin

3.3.3. Propozycje działań dodatkowych:

1. Przygotowanie i przeprowadzenie konferencji otwierającej Akademię na temat szans rozwoju przedsiębiorczości regionalnej w oparciu o turystykę, z udziałem ekspertów krajowych i zagranicznych.
2. Przygotowanie i przeprowadzenie zagranicznej wizyty studyjnej w zakresie organizacji ruchu turystycznego w oparciu o lokalny potencjał turystyczny – wyjazd do Austrii i Włoch (7 dni)

Zdjęcie 10. Gospodarstwo Agroturystyczne „Ca Bionda" w regionie Emilia-Romania (Włochy)

Zdjęcie 11. Centrum Turystyczna „Vallbonella" w regionie Emilia-Romania Włochy

3. Wizyta studyjna w polskich ośrodkach realizujących rozwój przedsiębiorczości lokalnej w oparciu o produkty turystyczne – wyjazd do Byczyny, Bukowiny Tatrzańskiej i Bałtowa (4 dni)
4. Przygotowanie indywidualnie lub grupowo studium rozwoju regionu poprzez turystykę w formie planu biznesu lub strategii rozwoju jako zakończenie prac

3.4. AGROTURYSTYKA RETRO

Idea tego komponentu oparta jest o plan zbudowania sieci zintegrowanych, certyfikowanych gospodarstw agroturystycznych posiadających zestandaryzowany poziom obsługi, w połączeniu z rewitalizacją obiektów architektury lokalnej na terenach wiejskich. Działanie to wzorowane jest na poznanym przez Fundację projekcie LANDLUST, realizowanym na terenie Austrii, w Styrii, kraju związkowym o topografii i poziomi ruchu turystycznego zbliżonym do Doliny Wisłoki. W ramach działania LANDLUST istniejące obiekty architektury wiejskiej, powstałej ponad 70-lat temu, mogły pozyskiwać dofinansowanie na remonty w kierunku przekwalifikowania ich z obiektów mieszkalnych na obiekty noclegowe posiadające określony poziom standardu usług. W efekcie powstała sieć unikatowych, oryginalnie zachowanych gospodarstw agroturystycznych, w sposób rzeczywisty oddających oryginalny charakter budownictwa lokalnego, służący rozwojowi turystyki na terenach wiejskich. Wizyta przedstawicieli samorządów lokalnych, zorganizowana przez Antoniego Kamińskiego, prezydenta Fundacji Educare et Servire wiosną 2009 roku unaoczniła potencjał tkwiący w takim sposobie aktywizowania regionu.

W ramach komponentu Agroturystyka Retro przewiduje się zawiązanie współpracy przedstawicieli samorządów, organizacji branżowych i konserwatorów zabytków, mające na celu wyspecyfikowanie około 100 gospodarstw posiadających zabudowania noszące cechy architektury lokalnej i umożliwienie ich właścicielom dokonania odpowiednich remontów pozwalających na wykorzystywanie ich jako pensjonaty lub gospodarstwa agroturystyczne, przy założeniu jednoczesnego poddania osób zainteresowanych cyklowi szkoleń w ramach Akademii Turystyki SSDW. Działanie to winno powinno dać efekty w postaci zachowania i zabezpieczenia przed rozbiórką budynków charakterystycznych dla Podkarpacia, przy

jednoczesnym stworzeniu sieci noclegowej dla gości-klientów, zaś poprze efekt podniesienia kompetencji pozwoli na wygenerowanie nowych podmiotów gospodarczych i miejsc pracy na terenach wiejskich.

Bardzo istotnym elementem takiego działania będzie wprowadzenie elementu certyfikacji takich gospodarstw, co pozwoli na kontrolę jakości obsługi i umożliwi wprowadzenie ujednoliconych pakietów produktów i usług turystycznych. Jednocześnie bazowym elementem tego działania będzie objęcie tych obiektów stałą opieką i promocją w ramach komponentu związanego z zarządzaniem i informacją turystyczną.

Zdjęcia 12 , 13 , 14. 15 Gospodarstwa agroturystyczne i ich produkty - region Styria (Austria).

W ramach komponentu przewiduje się także podjęcie działań mających na celu powstanie i wypromowanie istniejących ośrodków typu wellness i SPA, z jednoczesnym podjęciem starań dla rozwoju wykorzystania wód geotermalnych, po ich uprzednim zbadaniu i sklasyfikowaniu.

3.5. BIURO SSDW I INTERAKTYWNY SYSTEM INFORMACJI TURYSTYCZNEJ (ISIT)

Realizacja każdego działania wymaga stworzenia centrum zarządzania projektem, posiadającego odpowiednie zasoby ludzkie i zaplecze, zapewniające skuteczność realizacji działań i osiągania zamierzonych efektów. Na etapie planowanych działań realizowanych w ramach prezentowanego produktu konieczne będzie powołanie Biura Projektu Szlak Słowiański Doliną Wisłoki, które na etapie kontynuacji stanie się zalążkiem centrum zarządzania Szlakiem jako całością.

Zespół realizacji projektu poszerzony o beneficjentów II modułu Akademii Turystyki SSDW winien pozwolić na poprowadzenie Biura SSDW, rozumianego jako centrum organizacji turystyki w ramach

Szlaku, z silnym komponentem marketingu i informacji turystycznej o regionie. Sercem takiego systemu zarządzania winien stać się Interaktywny System Informacji Turystycznej SSDW (ISIT), oparty o najnowsze technologie informatyczne zintegrowany system, który w oparciu o rozbudowaną, multilingwistyczną stronę internetową, będzie grupować, aktualizować i publikować informacje o atrakcjach Szlaku: trasach, atrakcjach i produktach turystycznych, miejscach noclegowych, gastronomii, z możliwością rezerwacji miejsc. Jednocześnie poprzez obsługę Interaktywnych Punktów Informacji Turystycznej IPIT (terminale typu POS, umieszczane przy produktach turystycznych, szlakach wjazdowych, węzłach komunikacyjnych) umożliwi turystom bieżące i natychmiastowe skorzystanie z oferty Projektu, stanowiąc zestandaryzowane źródło informacji oraz narzędzie rezerwacyjne.

Zamierzenie uruchomienia ISIT przewiduje uruchomienie wortalu internetowego obsługiwanego w 9 językach (polski, angielski, francuski, hiszpański, niemiecki, rosyjski, słowacki, ukraiński, włoski), zawierającego obok standardowych informacji o walorach turystycznych regionu i miejscach obsługi klienta (muzea, ośrodki aktywności ruchowej, atrakcje turystyczne, trasy turystyczne, punkty widokowe, miejsca noclegowe, punkty gastronomiczne, parkingi, bankomaty, sklepy), także informację o dostępnych pakietach turystycznych oraz adekwatny system rezerwacji biletów czy miejsc noclegowych. Dostęp do wortalu będzie możliwy zarówno w postaci standardowej strony internetowej, jak również w postaci około 150 Interaktywnych Punktów Informacji Turystycznej, zlokalizowanych na terenie całego obszaru objętego projektem, ze szczególnym uwzględnieniem tras wjazdowych i turystycznych.

Ponadto stałym zadaniem Biura SSDW będzie prowadzenie działań marketingowych, polegających na permanentnej promocji Szlaku Słowiańskiego Doliną Wisłoki, jak również działalności wydawniczej zarówno w zakresie reklamy, jak i informacji popularno-naukowej. Dodatkowym elementem działania Biura będzie koordynacja ruchu turystycznego w postaci organizacji i zapewnienia kompleksowej obsługi zorganizowanych grup przyjazdowych oraz stałym projektowaniu, promowaniu i realizowaniu określonych pakietów usług turystycznych.

3.6. DZIAŁANIA WSPIERAJĄCE

Powodzenie projektu uzależnione jest od wielu czynników, niemniej jednym z najważniejszych elementów mogących przesądzić o sukcesie będzie zaangażowanie w działania jak najszerszego grona uczestników życia społecznego z każdego sektora, od samorządów poczynając, poprzez grupy przedsiębiorców, na organizacjach pozarządowych kończąc. Ponadto należy mieć na uwadze fakt, że skuteczność szybkiego osiągnięcia planowanych rezultatów i efektów powstania Szlaku Słowiańskiego Doliną Wisłoki zależna będzie od odpowiednio zaplanowanej i konsekwentnie przeprowadzonej kampanii informacyjnej, obejmującej z czasem coraz szersze grona – od ekspertów poczynając, poprzez krajowe i międzynarodowe organizacje wspierania turystyki, kończąc na docelowym Beneficjencie – gościach z Polski i świata.

Dla osiągnięcia obydwu wskazanych celów planowane są następujące działania:

- Powiatowe warsztaty dla przedstawicieli samorządów i organizacji pozarządowych związanych z turystyką mające na celu identyfikację potrzeb i możliwości realizacji poszczególnych komponentów , zakończone wypracowaniem lokalnych strategii rozwoju SSDW

- Konferencja naukowa, otwierająca Projekt, mająca stanowić element inwentaryzacje metodą „ante" planowanych produktów i rezultatów realizacji SSDW, z udziałem ekspertów krajowych i zagranicznych (2 dni)

- Spotkanie inicjacyjne komitetu wykonawczego projektu połączone z powołaniem zespołu doradców

- Konferencja naukowa otwierająca Akademię Turystyki SSDW na temat szans rozwoju przedsiębiorczości regionalnej w oparciu o turystykę, z udziałem ekspertów krajowych i zagranicznych

- Przygotowanie i udział Biura Projektu SSDW w Międzynarodowych Targach Turystycznych „TT WARSAW 2015" jako inicjacja działań zewnętrznych projektu

3.7. MARKA

Marka „Szlak Słowiański Doliną Wisłoki" musi spełniać kryteria takie jak wyrazistość (w tym mieści się konkretność) i unikatowość. Zamierzamy sięgnąć do etnicznej kultury Słowian, która w wielu aspektach pozostała żywotna do dziś, mimo 1000 lat różnych zawirowań historycznych, które niosły ze sobą różnorodne wpływy kulturowe. Do tego mamy silny atut w postaci autentyczności, nie sięgamy po pomysły zewnętrzne, nie kopiujemy czegoś, co już gdzieś w świecie istnieje, ale czerpiemy z własnych zasobów i walorów turystycznych.
Tożsamość marki „Szlaku Słowiańskiego Doliną Wisłoki będzie oparta o konkretny produkt, kojarzony z takimi pojęciami jak: tradycja, autentyczność, przestrzeń, natura, historia, Słowianie, siły witalne, rękodzieło, kuchnia regionalna, gościnność. Skojarzenia, jakie nie powinny wiązać się z marką „Szlak Słowiański" to: hałas, tłok, garnitur, fast food, globalizacja.

W ten sposób bazowe wartości z jakimi dziś wiąże się rozwój turystyki – autentyczność, przestrzeń i jej doznawanie, wielokulturowość, pokora wobec natury – zostaną innowacyjnie powiązane w jednym, konkretnym, wyrazistym i unikatowym projekcie, który nie będąc kojarzony na wprost z nowoczesnością i wysokimi technologiami – pozwoli na ich jednoczesną implementację.

Praca nad wytworzeniem marki SSDW będzie opierać się zarówno na formułach graficznych, jak również w zakresie tworzenia wartości niematerialnych i prawnych w postaci know-how, standardów obsługi czy też kontroli jakości wszystkich podejmowanych działań. Szczególne znaczenie będzie w tym procesie mieć wprowadzenie znaku graficznego i certyfikatów, obejmujących zarówno produkty materialne jak też świadczenia niematerialne w procesie obsługi gości-klientów.

3.8. GRUPA DOCELOWA

„Szlak Słowiański Doliną Wisłoki" ma być produktem zindywidualizowanym, sprawiającym, iż każdy turysta nie czuje się tutaj anonimowy, a jednocześnie pozwalającym na nabranie dystansu do codzienności oraz podróż wgłąb samych siebie. Produkt ten winien szczególnie trafiać w gusta osób które lubią turystykę aktywną, wypoczynkową lub kulturową – dla których przemierzanie szlaku ma być wyzwaniem, sposobem na zagospodarowanie czasu w sposób jak najbardziej adekwatny do oczekiwań. W zależności od upodobań będzie można przebyć go: pieszo, konno, rowerem, kajakiem, samochodem lub też wykorzystać jego oś do odnalezienia miejsc na wypoczynek stacjonarny w cichym, zdrowym otoczeniu naturalnym.

© COPYRIGHT EDUCARE ET SERVIRE: ANTONI KAMIŃSKI, PIOTR KAMIŃSKI, PAWEŁ KUDROŃ - DĘBICA, 2012

Zdjęcie 16. Inscenizacja historyczna w Grodzie Słowiańskim w Stobiernej. Wrzesień 2012.

Jednocześnie oferta zawierać będzie integralnie powiązane produkty dla osób dbających o zdrowy tryb życia, zwracających także uwagę na to co jedzą i w jakich ilościach - Szlak Słowiański słynąć powinien z najwyższej jakości lokalnych produktów spożywczych (pieczywo, wędliny, sery, wina, produkowane tradycyjnymi metodami warzywa czy owoce, ich przetwotry itp.).
Wprowadzenie pakietów turstycznych będzie natomiast nakierowane na zindywidualizowane potrzeby osób spędzających czas samotnie lub w grupie (rodzina, przyjaciele, współpracownicy), z jednoczesnym uwzględnieniem mniej lub bardziej aktywizujących form wypoczynku.
Taka charakterystyka klienta pokrywa się ze zdiagnozowanym już w badaniach obrazem turysty, który przybywa na Podkarpacie – czyli zwykle w średnim wieku, nie sam, wykształcony (świadomy), bywały i średnio zamożny.

3.9. WYKONAWCY DZIAŁAŃ W PROJEKCIE – ZASIĘG PRZESTRZENNY I STRUKTURALNY

Podstawowym aspektem introdukcji projektu będzie budowanie szerokiego partnerstwa, mającego na celu wspólne osiaganie strategicznych celów działania. Należy bowiem brać pod uwagę, że przedstawione powyżej działania mają na celu wsparcie szeroko rozumianego zrównoważonego rozwoju poprzez turystykę, stanowiąc element ożywienia gospodarczego, ogniskującego cele działania wszystkich podmiotów życia społecznego – od administracji publicznej poczynając, poprzez segment przedsiębiorstw, na organizacjach pozarządowych kończąc.
Fundacja Educare et Servire prowadzi w tym kierunku działania od początku swego istnienia, co pozwala dostrzec zmianę jakościową w zdolności do podejmowania wyzwań przez podmioty wszystkich 3 sektorów gospodarki narodowej, a jednocześnie rokuje nadzieję na zwiększenie wydajności projektu poprzez synergię działań realizowanych bądź równolegle, bądź w formie partnerstwa lub sieci partnerstw, w tym publiczno-prywatnych.
Jednocześnie autorzy opracowania pragną zwrócić uwagę, że zarówno przestrzenny, jak również czasowo-finansowy zakres projektu de facto wyklucza jego realizację przez jedną instytucję bądź małe konsorcjum, skazując realizatorów na podejmowanie szeroko zakrojonych działań, które na bazie języka korzyści wygenerują niezbędne zrozumienie, entuzjazm i zaangażowanie w projekt bardzo licznej grupy beneficjentów pośrednich.
Mając na uwadze fakt, że projekt swoim zakresem terytorialnym obejmuje 2 województwa, minimum 5 powiatów i około 30 gmin, jak również fakt, że na terenach tych działa ponad 20 organizacji pozarządowych związanych z turystyką, w tym regionalne i lokalne organizacje turystyczne, należy przyjąć, że umiejętne przedstawienie, zaplanowanie i poprowadzenie działań z jednoczesnym zaangażowaniem sektora MŚP branży turystycznej i okołoturystycznej może przynieść poziom 200-

300 instytucji, które zarówno w fazie realizacji jak i kontynuacji działań przewidzianych projektem będą angażować się w układy partnerskie.

Na etapie przygotowania niniejszej koncepcji można – wnioskując z dotychczasowych działań oraz spotkań - z całą pewnością stwierdzić, że działania przewidziane koncepcją będą miały zasięg ponadregionalny, zaś w przypadku wyższego poziomu zaawansowania prowadzonych rozmów – mogą osiągnąć poziom międzynarodowy, z udziałem przedstawicieli samorządów i organizacji pozarządowych z terenu Słowacji.

© COPYRIGHT EDUCARE ET SERVIRE: ANTONI KAMIŃSKI, PIOTR KAMIŃSKI, PAWEŁ KUDROŃ - DĘBICA, 2012

4. POWIĄZANIE KONCEPCJI ZE STRATEGIAMI PODKARPACIA

Przedstawiona powyżej koncepcja powstania Szlaku Słowiańskiego Doliną Wisłoki stanowi w rozumieniu jej autorów strategiczne rozwiązanie problemu wsparcia zrównoważonego rozwoju subregionu Doliny Wisłoki w oparciu o turystykę. Powiaty dębicki, jasielski i mielecki, wzdłuż których w przebiega oś subregionu, jako obszar zachodni Podkarpacia postrzegane są potencjalne tereny rozwoju turystyki na terenach wiejskich w połączeniu z turystyką górską i przyrodniczą[1]. Jednocześnie autorzy „Strategii rozwoju turystyki województwa podkarpackiego na lata 2007-2013" wskazują, że jakkolwiek dla tej części regionu turystyka może nie stanowić głównego czynnika rozwoju, to jednak dla południowej części Doliny Wisłoki będzie ona mieć znaczenie kluczowe.

Należy przy tym zwrócić uwagę, że Szlak Słowiański będąc w zgodzie z aktualnymi trendami rozwoju turystyki i wychodząc naprzeciw oczekiwaniom odbiorców w tym zakresie będzie w sposób naturalny kumulować efekt pozytywnej zmiany konotacji subregionu Doliny Wisłoki jako terenu o wysokim potencjale rozwoju turystyki na terenach wiejskich, jako produkt ekologiczny, bardziej zdrowy i przyjazny środowisku, a zatem zapewniających lepszą jakość życia, połączony z wysokim poziomem kreatywności i innowacyjności w wykorzystaniu dziedzictwa kulturowego, przyrodniczego i społecznego. Tym samym projekt wypełnia zadania, jakie przed regionem stawia „Strategia kreacji promocji i marki województwa podkarpackiego", tym bardziej, iż zaplanowany komponent podniesienia i wykorzystania kompetencji regionalnych udrażniać będzie spojrzenie na rozwój Doliny Wisłoki poprzez turystykę w szerszej perspektywie, wyzwalającej myślenie przyszłościowe i życie w zgodzie z naturą.

Projektowane w projekcie działania powstały z uwzględnieniem licznych pozostałych obszarów strategicznych, opisanych następującymi obowiązującymi dokumentami:

1. Strategia rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2007-2020, październik 2006 [SRWP]
2. Strategia rozwoju turystyki dla województwa podkarpackiego na lata 2007-2013, październik 2006 [SRT]
3. Regionalna strategia innowacji województwa podkarpackiego na lata 2005-2013, grudzień 2004 [RSI]
4. Strategia kreacji i promocji marki województwa podkarpackiego z planem wdrożenia strategii w latach 2010-2015, wrzesień 2009 [SKPM]

[1] Strategia rozwoju turystyki dla województwa podkarpackiego na lata 2007-2013, PART, Warszawa 2006, s.273

Autorzy niniejszej koncepcji znajdują powiązania planowanych działań z następującymi priorytetami strategicznymi:

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO NA LATA 2007-2020					
Obszar strategiczny		**Priorytet**		**Kierunki działania**	
Obszar 1.	Gospodarka regionu	Priorytet 1	Rozwój przedsiębiorstw, szczególnie małych i średnich, poprzez wsparcie finansowe i instytucjonalne	Kierunek 3	Kreowanie postaw przedsiębiorczości wśród mieszkańców regionu
		Priorytet 2	Budowanie regionalnego systemu innowacji poprzez rozwój rzeszowskiego obszaru metropolitalnego oraz powiązań między nauką a gospodarką	Kierunek 3	Wzmocnienie i rozwój kultury innowacyjnej mieszkańców regionu
		Priorytet 4	Turystyka jako czynnik rozwoju społeczno-gospodarczego regionu	Kierunek 1	Podniesienie konkurencyjności produktu turystycznego
				Kierunek 2	Rozwój marketingu turystycznego regionu
				Kierunek 3	Współpraca i współdziałanie podmiotów i instytucji związanych z turystyką, w tym rozwijanie partnerstwa publiczno-prywatnego oraz służące pozyskiwaniu środków z funduszy europejskich i innych zewnętrznych źródeł wspierających bezpośrednio lub pośrednio rozwój turystyki
				Kierunek 4	Przygotowanie wysoko wykwalifikowanych kadr dla obsługi ruchu turystycznego, planowania oraz zarządzania rozwojem turystyki w regionie
Obszar 2	Obszary wiejskie i rolnictwo	Priorytet 1	Rozwój pozarolniczych form działalności gospodarczej w warunkach zrównoważonego rozwoju	Kierunek 3	Aktywizacja społeczności wiejskiej w kierunku podejmowania pozarolniczej działalności gospodarczej
				Kierunek 4	Różnicowanie działalności w celu zapewnienia alternatywnych źródeł dochodów oraz tworzenie warunków do powstawania i rozwoju MŚP
		Priorytet 2	Odnowa wsi oraz modernizacja przestrzeni wiejskiej	Kierunek 2	Zaspokojenie potrzeb społecznych i kulturalnych oraz zachowanie dziedzictwa kulturowego
				Kierunek 3	Modernizacja przestrzeni wiejskiej

Obszar 3	Ochrona środowiska	Priorytet 4	Zachowanie i ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej	Kierunek 2	Propagowanie i wspieranie na obszarach cennych przyrodniczo działań zapewniających ludności dochody z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju
		Priorytet 5	Podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa	Kierunek 2	Promocja działań prośrodowiskowych
Obszar 4	Kapitał społeczny	Priorytet 1	Poprawa jakości systemu edukacji jako warunek pogłębiania wiedzy i wzrostu kompetencji	Kierunek 2	Wspieranie otwartości edukacji
				Kierunek 4	Dostosowanie systemu kształcenia, w tym ustawicznego, do potrzeb rynku pracy
		Priorytet 2	Wzmocnienie jakościowego rozwoju zasobów pracy regionu	Kierunek 1	Wzrost zatrudnialności osób bezrobotnych i biernych zawodowo
				Kierunek 2	Podniesienie kompetencji i rozwój kadr regionu
		Priorytet 3	Rozwój kultury	Kierunek 2	Kształtowanie kulturowej świadomości regionalnej
				Kierunek 3	Poprawa jakości środowiska kulturowego
		Priorytet 4	Wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego	Kierunek 2	Podniesienie jakości współpracy III sektora, administracji publicznej i biznesu
Obszar 5	Współpraca międzynaro-dowa	Priorytet 2	Współpraca na rzecz rozwoju turystyki, ochrony i wykorzystania dziedzictwa kulturowego	Kierunek 1	Współpraca w zakresie informacji i promocji turystyczno-kulturowej
				Kierunek 3	Podejmowanie działań na rzecz rozwoju turystyki
Obszar 6	Ochrona zdrowia	Priorytet 1	Zmniejszenie zachorowalności oraz umieralności w społeczeństwie	Kierunek 3	Profilaktyka i promocja zdrowia

© COPYRIGHT EDUCARE ET SERVIRE: ANTONI KAMIŃSKI, PIOTR KAMIŃSKI, PAWEŁ KUDROŃ - DĘBICA, 2012

STRATEGIA ROZWOJU TURYSTYKI DLA WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO NA LATA 2007-2013					
Obszar priorytetowy		Cel operacyjny		Działania	
Obszar 1	Produkt turystyczny	Cel 1.1.	Rozwój istniejących produktów turystycznych oraz przekształcanie atrakcji w produkty turystyczne	Działanie 1.1.1	Rozwój i komercjalizacja istniejących produktów turystycznych
				Działanie 1.1.2.	Dywersyfikacja usług turystycznych świadczonych przez podmioty i instytucje
				Działanie 1.1.3.	Promocja idei „od waloru poprzez atrakcję do produktu”
		Cel 1.2.	Rozwój nowych produktów turystycznych	Działanie 1.2.3.	Wsparcie budowy marki produktów
				Działanie 1.2.5.	Rozwój produktów niszowych i specjalistycznych
Obszar 2	Zasoby ludzkie	Cel 2.1.	Doskoanlenie kadr operacyjnych w usługach turystycznych i okołoturystycznych oraz kształtowanie postaw pros turystycznych mieszkańców	Działanie 2.1.2.	Realizacja programów szkoleniowcyh w usługach okołoturystycznych
				Działanie 2.1.4.	Wprowadzenie regionalnego systemu podnoszenia jakości
				Działanie 2.1.5.	Kształtowanie postaw pro turystycznych wśród mieszkań
		Cel 2.2.	Kształtowanie nowych kadr dla obsługi ruchu turystycznego	Działanie 2.2.1.	Realizacja programów szkoleniowych dla bezrobotnych i wykluczonych społecznie
Obszar 3	Przestrzeń turystyczna	Cel 3.1.	Poprawa dostępności komunikacyjnej regionu oraz dostępności atrakcji i produktów turystycznych	Działanie 3.1.4.	Rozbudowa infrastruktury okołoturystycznej
				Działanie 3.1.5.	Rozwój i równomierne rozmieszczenie infrastruktury usługowej
		Cel 3.2.	Rozwój infrastruktury turystycznej i para turystycznej zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju	Działanie 3.2.2.	Równomierna rozbudowa infrastruktury noclegowej i gastronomicznej o zróżnicowanym standardzie
				Działanie 3.2.3.	Rozbudowa infrastruktury rekreacyjnej, rozrywkowej i sportowej sprofilowanej na konkretnych odbiorców

© COPYRIGHT EDUCARE ET SERVIRE: ANTONI KAMIŃSKI, PIOTR KAMIŃSKI, PAWEŁ KUDROŃ - DĘBICA, 2012

				Działanie 3.2.4.	Rozwój, utrzymywanie i zagospodarowywanie szlaków turystycznych
				Działanie 3.2.5.	Rozbudowa infrastruktury turystycznej i para turystycznej na obszarach chronionych i cennych przyrodniczo
				Działanie 3.2.6.	Regionalizacja infrastruktury
				Działanie 3.2.7.	Wykorzystanie walorów naturalnych i antropogenicznych województwa oraz ich zagospodarowanie
		Cel 3.3.	Ochrona środowiska naturalnego i krajobrazu kulturowego	Działanie 3.3.3.	Estetyzacja krajobrazu
				Działanie 3.3.4.	Równomierne rozłożenie ruchu turystycznego w regionie
Obszar 4	Marketing i promocja	Cel 4.1.	Kreacja wizerunku	Działanie 4.1.2.	Opracowanie i realizacja strategii promocyjnej województwa podkarpackiego
		Cel 4.2.	Rozwój regionalnego systemu informacji turystycznej	Działanie 4.2.2.	Rozwijanie regionalnego cyfrowego systemu informacji turystycznej
				Działanie 4.2.3.	Efektywne regionalne zarządzanie systemem informacji turystycznej
Obszar 5	Wsparcie instytucjo-nalne	Cel 5.1.	Wzmocnienie sektora samorządowego, pozarządowego i branży turystycznej	Działanie 5.1.1.	Wsparcie zasobów ludzkich
				Działanie 5.1.2.	Rozwijanie kontaktów międzynarodowych i międzyregionalnych
				Działanie 5.1.3.	Stymulowanie rozwoju sektora pozarządowego i branży turystycznej
		Cel 5.2.	Rozwój partnerstwa publiczno-prywatnego	Działanie 5.2.1.	Realizacja projektów w formule PPP

REGIONALNA STRATEGIA INNOWACJI WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO NA LATA 2005-2013					
Priorytety		Cele strategiczne		Cele operacyjne	
Priorytet 1	Otwarta, efektywna sieć kreowania i wsparcia innowacyjności	Cel A	Wzmocnienie i rozwój podkarpackiego regionalnego systemu innowacji	Cel 2	Rozwijanie współpracy między sektorowej
Priorytet 2	Zwiększenie potencjału instytucji edukacyjnych, naukowych i badawczo-rozwojowego regionu	Cel C	Zwiększenie wykorzystania potencjału badawczo-rozwojowego dla wzrostu innowacyjności gospodarki województwa podkarpackiego	Cel 2	Wspieranie wykorzystania technologii informatycznych
				Cel 8	Kształcenie nowoczesnych innowacyjnych kadr
		Cel D	Zbudowanie i rozwijanie kultury innowacyjnej mieszkańców regionu – kreowanie społeczeństwa innowacyjnego	Cel 3	Zorientowanie oferty edukacyjnej na potrzeby kadrowe przedsiębiorstw
Priorytet 3	Wzmocnienie innowacyjnych firm w regionie i kreowanie nowych	Cel E	Stworzenie dobrego klimatu i warunków wspierania powstawania nowych firm innowacyjnych i rozwoju istniejących	Cel 2	Dostosowanie do potrzeb przedsiębiorstw oferty szkoleniowo - doradczej
				Cel 5	Upowszechnienie certyfikacji
				Cel 6	Wspieranie innowacji proekologicznych
		Cel F	Wykorzystanie współpracy międzyregionalnej i z krajami ościennymi w promowaniu innowacyjnej gospodarki	Cel 2	Rozwój międzyregionalnej i międzynarodowej współpracy firm
				Cel 4	Wykorzystanie proeksportowego atutu regionalnej, ekologicznej produkcji rolnej

STRATEGIA KREACJI I PROMOCJI MARKI WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO Z PLANEM WDROŻENIA STRATEGII W LATACH 2010-2015					
Cele strategiczne ogólne		Cele strategiczne szczegółowe		Cele operacyjne	
1.1.	Wykreować województwo podkarpackie jako polskie centrum lotnictwa	2.1.	Wykreować percepcję województwa podkarpackiego jako regionu dającego szerokie możliwości wypoczywania	2.2.1.	Wypromowanie województwa podkarpackiego jako regionu, w którym można nabrać dystansu do siebie i świata, odnaleźć siebie
				2.2.2.	Wypromowanie różnych form turystyki: aktywna, górska, lotnicza, przemysłowa, biznesowa, wodna, zdrowotna, wypoczynkowa, pielgrzymkowa, kulturowa
				2.2.3.	Wypromowanie oferty turystycznej województwa podkarpackiego w formie pakietów: propozycje dla singli, rodzin, leniuchów, aktywnych itp.
1.2.	Wykreować województwo podkarpackie jako region nowoczesny, dający szerokie perspektywy	2.3.	Wykreować percepcje województwa podkarpackiego jako regionu dającego szerokie możliwości obcowania z innymi kulturami	2.3.1.	Wypromowanie województwa podkarpackiego jako regionu łączącego różne kultury i grupy etniczne
				2.3.2.	Wypromowanie regionu podkarpackiego jako regionu łączącego 3 kraje: Polskę, Słowację i Ukrainę
		2.4.	Wykreować percepcje województwa podkarpackiego jako regionu, w którym ludzie myślą przyszłościowo i wiedzą co jest ważne w życiu	2.4.3.	Wypromowanie województwa podkarpackiego w kontekście życia w czystymi zdrowym otoczeniu

© COPYRIGHT EDUCARE ET SERVIRE: ANTONI KAMIŃSKI, PIOTR KAMIŃSKI, PAWEŁ KUDROŃ - DĘBICA, 2012

5. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT stanowi efekt działań własnych Fundacji, w tym badań, ankiet, obserwacji, wizyt studyjnych, konferencji i spotkań z aktywnymi uczestnikami lokalnego życia społecznego Doliny Wisłoki.

Składa się z dwóch części:

- analizy wewnętrznej projektowanego Szlaku Słowiańskiego pod kątem jego mocnych i słabych stron

- analiz otoczenia zewnętrznego pod kątem czynników mogą mieć wpływ na realizacje projektu, a na które zarówno podmioty realizujące jak i sam region nie mają wpływu

5.1. ANALIZA MOCNYCH I SŁABYCH STRON PROJEKTU

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• Unikatowość produktu turystycznego opartego o silne uwarunkowania kulturowo-historyczne • Istniejące ośrodki turystyki historyczno-kulturowej (Trzcinica, Stobierna) • Bogaty potencjał historyczny regionu pozwalający na budowę produktu sieciowego • Zróżnicowanie oferty turystycznej poprzez skierowanie jej do różnych segmentów (wypoczynek aktywny, miłośnicy kultury i historii, turystyka kulinarna, etniczna, edukacyjna) • Potencjał do tworzenia pakietów usług turystycznych • Gościnność i pozytywne nastawienie do turystów • Wsparcie samorządów i organizacji pozarządowych • Duża ilość osób wykształconych w kierunkach obsługi ruchu turystycznego, w tym wyszkolona przez Fundacje i ESNTiT kadra kucharzy, kelnerów, pokojówek i recepcjonistek, która stanowi bardzo istotny kapitał ludzki tej części województwa podkarpackiego, posiadający doświadczenie zawodowe oraz umiejętności językowe, gotowych od zaraz do profesjonalnej obsługi Klientów krajowych i zagranicznych na wysokim, europejskim poziomie • Duzy potencjał do rozwoju agroturystyki i turystyki na terenach wiejskich • Ekologicznie atrakcyjne bogactwo krajobrazowo-przyrodnicze • Możliwość wykorzystania wizerunku regionu jako bezpiecznego i spokojnego miejsca wypoczynku • Nowa strategia zarządu województwa podkarpackiego wobec roli PROTu jako narzędzia promocji turystycznej regionu i koordynatora współpracy pomiędzy organizacjami turystycznymi i samorządami	• Sezonowość oferty (wąska oferta zimowa) • Brak oferty dla turystów tranzytowych (ze szczególnym uwzględnieniem Ukrainy) • Trudność w stworzeniu oferty spersonalizowanej na potrzeby turysty zagranicznego • brak współpracy wewnętrznej władz samorządowych, sektora biznesu i organizacji pozarządowych w kierunku tworzenia wspólnych projektów • niski poziom przekonania mieszkańców do możliwości rozwoju regionu poprzez turystykę • niski poziom przedsiębiorczości na terenach wiejskich i trudność w nakierowaniu jej na rozwój turystyki i usług około turystycznych • mała wiedza mieszkańców o regionie, jego potencjale turystycznym i swoistej egzotyczności dla klienta zagranicznego • mała ilość wykwalifikowanych przewodników • niewystarczająca baza noclegowa i gastronomiczna • niewystarczająca ilość obiektów infrastruktury paraturystycznej (obiekty sportowo-rekreacyjne, stanice wodne, łowiska) • niska jakość dróg wojewódzkich i powiatowych oraz słaba dostępność komunikacyjna miejsc atrakcyjnych turystycznie • niewystarczający stan oznakowania szlaków i atrakcji turystycznych • niski poziom usług informacji turystycznej, ich nierównomierne rozmieszczenie i słaba współpraca • mała ilość materiałów informacyjnych, szczególnie w językach obcych • brak środków na udział w targach i imprezach promocyjnych • brak koordynacji imprez wydarzeń kulturalnych • brak instrumentów wsparcia rozwoju turystyki na

© COPYRIGHT EDUCARE ET SERVIRE: ANTONI KAMIŃSKI, PIOTR KAMIŃSKI, PAWEŁ KUDROŃ - DĘBICA, 2012

	poziomie krajowym, np. spójnego systemu informacji turystycznej w Polsce, • brak systemu szkoleń (na poziomie krajowym i regionalnym) w zakresie tworzenia pakietów produktowych i samych produktowo • brak profesjonalnych trenerów na poziomie na poziomie zarówno krajowym , jak i regionalnym , którzy zapewnili by odpowiedni poziom i standard produktów i usług turystycznych, których pomysły „rodzą się" lokalnie • Brak współpracy pomiędzy podmiotami gospodarczymi i organizacjami pozarządowymi

5.2. ANALIZA SZANS I ZAGROŻEŃ

SZANSE	ZAGROŻENIA
• sprzyjające trendy w turystyce europejskiej • wzrost zainteresowania Europą Środkową jako miejscem spędzania wolnego czasu • wzrost zainteresowania turystyką aktywną i na terenach wiejskich • możliwość wykorzystania środków UE oraz mechanizmów finansowych EOG dla rozwoju infrastruktury i usług turystycznych • stosunkowo łatwy transfer know-how oraz wzorców międzynarodowych w efekcie globalizacji • wzrost znaczenia regionalizmów, odrębności kulturowych i twórczości ludowej • położenie Doliny Wisłoki przy korytarzu transferowym Wschód-Zachód • postrzeganie Podkarpacia, jako najbardziej rozpoznawalnego przez turystów w Polsce (po woj. pomorskim) turystycznie regionu • wzrost dostępności komunikacyjnej Podkarpacia (tereny recepcyjne dla lotniska w Jasionce i Balicach, autostrada A 4)	• brak finansowania unijnego na działania infrastrukturalne i szkoleniowe w zakresie turystyki • obniżenie stopnia zaangażowania panstwa i samorządów w rozwój gospodarczy poprzez turystykę • obniżanie średniej dochodów w efekcie kryzysu globalnego – w efekcie spadek wydatków na wyjazdy turystyczne • migracja zdolnych i wykształconych osób, szczególnie z terenów wiejskich – do miast lub za granicę • silna konkurencja innych regionów turystycznych o podobnym charakterze oferowanych usług turystycznych w Polsce i Europie • stereotypowe postrzeganie Polski i Podkarpacia jako regionu o niskim poziomie życia • brak współpracy pomiędzy władzami województwa podkarpackiego a Euroregionem Karpaty • brak koncepcji budowania oferty turystycznej wykorzystującej potencjał całego regionu w • brak dróg ekspresowych łączących A4 i lotnisko z miejscami o najwyższej atrakcyjności turystycznej (Bieszczady, Magurski Park Narodowy, Rzeszów – Ustrzyki G., Pilzno – Jasło – Barwinek) • brak szkoły zawodowej na poziomie college'u która kształciłaby osoby dorosłe w zawodach podstawowych dla obsługi turystyki (kucharzy, kelnerów, pokojówek)

6. KOSZTORYS

7. AGENDA